Inge Olsvig Brandt · Helle Rabøl Hansen · Jens Larsen · Eva Ritter

Kalaallit Nunaat

– Menneskenes land

Portrætter af grønlandske unge og sjælsomme fortællinger

ELEVBOG

UNDERVISNINGSMATERIALE TIL 5.–7. KLASSE

Vi der har skrevet denne bog
er fra Grønland og Danmark.
På grønlandsk hedder Grønland
Kalaallit Nunaat, og det
landenavn bruger vi i bogen.

Vores tanke er at fortælle om
Kalaallit Nunnaat fra landets egne
perspektiver. De unge og unge voksne
vi har interviewet deler alt det, som
har stor betydning for dem, og via
dem får I et indkig i 'The coolest place
on Earth', som der står på en populær
T-shirt i Kalallit Nunaat.

Indhold

Menneskenes og fortællingernes land / **4**

KAPITEL 1
En ildsjæl i et land af is – Ivalu Hansen / **6**
Sjælsom fortælling: Vidste du at isbjørne er sorte? / **10**

KAPITEL 2
Dansen, frihed og fremtidsdrømme – Tupaarna Egede
og Emmy Rasmussen / **12**
Sjælsom fortælling: Sila betyder vejr og forstand / **16**

KAPITEL 3
Fisk og rap – Jens Kleist / **18**
Sjælsom fortælling: Den grønlandske kajak / **22**

KAPITEL 4
Myten om den forældreløse Kaassassuk / **24**
Sjælsom fortælling: Når stilheden larmer / **30**

KAPITEL 5
Mesterskab, iværksætteri og drømme – Lina Hoffmeyer
og Sara Kuitse Andersen / **32**
Sjælsom fortælling: I Kalaallit Nunaat siger vi tillykke til
begravelser / **36**

KAPITEL 6
Fodbold, sprog og rensdyrjagt – Alexander Heilmann / **38**
Sjælsom fortælling: Tatoveringer – tegn på kroppen / **42**

KAPITEL 7
Hvalsafari, venner og studier – Aili Thomsen / **44**
Sjælsom fortælling: Et land af is / **48**

Vil du vide mere om Kalaallit Nunaat / **50**

Menneskenes og fortællingernes land

Har du nogensinde hørt vinden fortælle en historie? I Kalaallit Nunaat, menneskenes land, som grønlænderne kalder deres land, siger man, at man kan høre fortidens stemmer i vinden, på fjeldet og i isen. Fortællinger har nemlig altid været en del af livet dér – og fortællinger er stadig en del af den måde man taler sammen og hvordan man lærer om livet og sin kultur.

Vi kunne også kalde Kalaallit Nunaat for "Fortællingernes land". Derfor er bogen fyldt med fortællinger, der fletter sig ind i hinanden og giver dig en fornemmelse for unge i Kalaallit Nunaat og deres land.

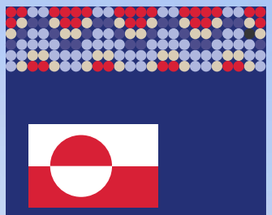
I bogen møder du Ivalu Hansen, der er 24 år og både kok, bokser og soldat. Alexander Heilmann, som er 15 år og vild med at spille fodbold. Tupaarna Egede og Emmy Rasmussen på 14 år, der finder styrken i dansen. Lina Hoffmeyer og Sara Kuitse Andersen på 15 år, som taler om venskab og drømme for fremtiden. Fiskeren og rapperen Jens Kleist, der skriver tekster om unge og livet i Kalaallit Nunaat. Aili Thomsen, der har været turistguide i Isfjorden, hvor der er pukkelhvaler, og nu er i gang med en uddannelse.

Du skal også læse "sjælsomme fortællinger", som er noget særligt grønlandsk. For eksempel, hvorfor isbjørne i virkeligheden er sorte, hvorfor man siger tillykke til en begravelse, hvad de grønlandske tatoveringer betyder, hvorfor kajakken er vigtig og om historier, der næsten lyder som eventyr, men som måske … bare måske … er virkelige.

Undervejs skal du selv i gang med at dele dine tanker og fortællinger. For historier lever kun, hvis vi deler dem – og du er nu en del af fortællingen mellem Danmark og Kalaallit Nunaat. Så gør dig klar til at rejse nordpå – ikke med fly, men med fantasi, nysgerrighed og hjerte.

Velkommen til Kalaallit Nunaat – menneskenes land – landet af fortællinger, fjelde og fællesskab.

Erfalasorput

Erfalasorput er navnet på det grønlandske flag, og ordet betyder 'vores flag'. Erfalasorput blev rejst første gang på Kalaallit Nunaat's nationaldag den 21. Juni 1985. Den hvide farve symoboliserer indlandsisen. Den røde farve symboliserer havet, og den rød-hvide cirkel er den op- og nedgående sol. Farverne rød og hvid findes også i Danmarks flag, Dannebrog, og farverne i Erfalasorput viser forbindelsen til Danmark som en del af landets historik.

KAPITEL 1

En ildsjæl i et land af is

Ivalu Hansen

Jeg går ind for Kalaallit Nunaats selvstændighed, men jeg har dansk militæruddannelse og er parat til at forsvare begge lande.

Ivalu Hansen er 24 år gammel. Hun har været juniormester i boksning og er nu boksetræner. Men det har ikke altid været lige nemt for Ivalu. "Jeg blev som helt ung meget overvægtig, men så fandt jeg bokseklubben og begyndte at gå til boksning. Det var ikke fordi, jeg nødvendigvis elskede boksning. Det var nok mere for træningens skyld. Det var rigtig hård træning, og jeg blev ved".

Det lykkedes Ivalu at tabe sig, og hun blev så dygtig til boksning, at hun vandt både førstepladser og medaljer i bokseturneringer i både **Kalaallit Nunaat** og Danmark.

Ivalu er mønsterbryder. En mønsterbryder er en person, der klarer sig godt på trods af en svær barndom med fx misbrug af alkohol eller omsorgssvigt. Ivalu er vokset op med, at misbrug i perioder var en helt almindelig del af dagligdagen derhjemme, men hun er ikke selv blevet misbruger af alkohol og hash. Ivalu har valgt at gå helt andre veje. Ivalu er dog ikke kun drevet af at bryde mønstre, men også af at gøre noget for sit land Kalaallit Nunaat.

"Jeg kan godt lide at udfordre mig selv hele tiden. Jeg ved ikke, om det har noget at gøre med, at jeg kommer fra et hjem, hvor der har været meget misbrug, men jeg ved, at jeg gerne vil nå de mål, jeg sætter mig."

Når grønlandsk mad stråler

Ivalu gik som ung i kokkelære og har taget grunduddannelsen som kok i Katuaq, Nuuk's kulturhus. Her blev hun fortrolig med at bruge de grønlandske råvarer, som er fyldt med gode og sunde fedtstoffer, mineraler og vitaminer. Hun lærte at tilberede rensdyr og ryper, fisk og dyr fra havet og at bruge grønlandske urter og bær. Den grønlandske mad er noget helt andet end de importerede varer fra supermarkedernes hylder: Pulversovse, chips, slik, kulør til sovs, saftevand med kunstige farver og smag, dåsemad og industrifremstillede kager.

Ivalu fortæller, at hun godt kan lide at følge maden fra naturen og til den lander inde på bordet. Hun har altid gået på jagt og er blevet oplært til at jage af sin far (**attata**). I dag jager hun selv de dyr, hun tilbereder. Hun skyder og tilbereder fx selv sine egne rensdyr (**tuttu**). Ivalu er blevet rigtig dygtig til at lave mad, og det er vigtigt for hende.

"Jeg er en ildsjæl, og jeg vil gerne have, at den grønlandske mad stråler". I 2024 stillede Ivalu op til Arctic Young Chef konkurrencen og fik sølv.

Jagt

Jagten betyder meget i Kalaalitt Nunaat. Mange går på jagt for at fylde deres frysere med rensdyr, fisk og muskosokse. Man fanger kun det man kan spise, og hvis man har mere end man skal bruge, deler man med venner og familie.

Grønlandsk mad

I den grønlandske mad bruges fisk og dyr fra havet, rensdyr, ryper (en fugl) og urter og bær.

Hvalhud er en delikatesse

Hvalhud med spæk, kaldet *mattak* er en traditionel grønlandsk delikatesse. Mattak spises ofte råt, skåret i små tern og spises især til fest og fejringer.

Kokke konkurrence

Arctic Young Chief-konkurrencen er en madkonkurrence for unge kokke i Island, Kalaallit Nunaat, Færøerne og Norge. De deltagende lande skifter til at være værter.

Jeg forsvarer Kalaallit Nunaat og Danmark

Ivalus erfaringer med at skyde i de grønlandske fjelde er også kommet hende til gode i en anden sammenhæng. Hun har nemlig også taget en konstabeluddannelse i Danmark.

"Jeg klarede mig rigtigt godt til skydning, da jeg var på Karup kaserne i Jylland".

Hun var en ud af to grønlændere på hele kasernen og det var ikke altid let at være både kvinde og grønlænder på en dansk kaserne. Det var sværere for Ivalu at få den samme respekt, som hun oplevede, at andre fik – også selv om hun klarede sig rigtig godt.

"Jeg var mere stille end mine danske kollegaer i militæret". De var mere højlydte, og det tror jeg er en generel forskel på danskere og grønlændere. Vi er mere stille. Jeg blev næsten udmattet af alle de høje stemmer."

Ivalu er nu vendt hjem til Kalaallit Nunaat. Hun savnede både familien, vennerne og naturen i Kalaallit Nunaat. "Jeg er jo **inuk** og føler mig som grønlænder."

Ivalu er en af de få kvindelige, grønlandske soldater i Kalaallit Nunaat. Hun er ansat i Arktisk Kommando i Nuuk. I fuld uniform arbejder hun med børn, unge, overlevelse og sikkerhed. "Jeg går ind for Kalaallit Nunaats selvstændighed, men jeg har en dansk militæruddannelse og er parat til at forsvare begge lande".

Ivalu er soldat i Arktisk Kommando.

Arktisk kommando

Arktisk Kommando er den del af det danske forsvar, der er placeret i Grønland. Opgaven er at forsvare Grønland og Færøerne. Derudover har Arktisk Kommando en række andre opgaver som fx eftersøgnings- og redningstjeneste, miljøovervågning, forureningsopgaver og havopmåling.

Thulemanden

Er en grønlandsk figur med anorak, opslået hætte og holdt i bløde former. Figuren blev lavet som smykke af en dansk guldsmed i 1960 inspireret af grønlandsk udskæringskunst.

Thulemand, thulekvinde og thulefamilie findes idag i utallige udgaver i fedtsten, rensdyrtak, narhval, sølv og guld.

Tænk over

Hvad er for dig en ildsjæl?

Hvad spiser du og hvad er sund mad for dig?

Ivalu oplevede mangel på respekt i militæret. Måske fordi hun er kvinde og grønlænder. Hvorfor tror du, at det kan være svært at være kvinde og grønlænder i det danske forsvar?

Grønlandske ord

Attata: Far
Inuk/Inuit: Menneske/Mennesker
Kalaallit Nunaat: Menneskenes land (Sådan kaldes Grønland af det grønlandske folk)
Tuttu: Rensdyr

Sjælsom fortælling

Vidste du, at isbjørne er sorte?

Isbjørne har sorte tunger og sort hud under den hvide pels. Den sorte farve er bedre til at holde på varmen. Den hvide pels giver isbjørnen gode muligheder for at kamuflere og gemme sig i sne og is, så den kan komme tæt på sit bytte. Isbjørnenes livret er sæler.

Isbjørne er den største bjørneart, der findes i verden. Den kan veje op til 1000 kg i gode tider med nok føde. Hannerne kan blive tre meter høje, når de står oprejst på bagbenene. Isbjørnen stammer oprindeligt fra arten af brunbjørne, men den har tilpasset sig de kolde, arktiske forhold og har en strid, lys og tæt pels.

Nanoq betyder isbjørn på grønlandsk, og nanoq har en stor betydning i den grønlandske kultur. Isbjørnen symboliserer styrke og kraft og indgår i mange sagn, fortællinger, billeder og logoer i Kalaallit Nunaat. Isbjørnen indgår fx i Selvstyrets rigsvåben. Rigsvåben er et gammelt dansk ord for et landesymbol. Isbjørne har på alle måder været vigtige for overlevelse i den arktiske kulde. At fange en isbjørn før i tiden betød, at en lille by kunne få mad i flere dage. Dens pels og skind (**ameq**) blev brugt til tøj og tæpper. Dens knogler til redskaber.

Også i dag fejres det i de grønlandske lokalsamfund, når der fanges isbjørne, hvis kød og pels fortsat er højt værdsat.

Isbjørnene må dog ikke jages ubegrænset, da man er bange for, at de kan uddø. Det er fordi det arktiske liv er under forandring pga. klimaændringer. Havisen smelter, og det gør det vanskeligere for isbjørnen at fange sæler. Isbjørnen jager nemlig sæler fra havisen. I de senere år har sultne isbjørne nærmet sig bebyggelser i Kalaallit Nunaat for at finde føde. Det er usædvanligt.

Man skal søge om tilladelse til at skyde isbjørne, og hvert år udregnes der kvoter for, hvor mange isbjørne der må skydes. Det er Selvstyret i Kalaallit Nunaat, der i samarbejde med biologer udregner kvoterne. De holder øje med, hvor stor eller lille bestanden er.

Tænk over

Hvorfor er det vigtigt at bevare så mange dyrearter som muligt?

Hvorfor tror I det er vigtigt for grønlænderne at bruge alle dele af dyret?

Hvilke/hvilket dyr har særlig betydning for dig og hvad symboliserer det for dig?

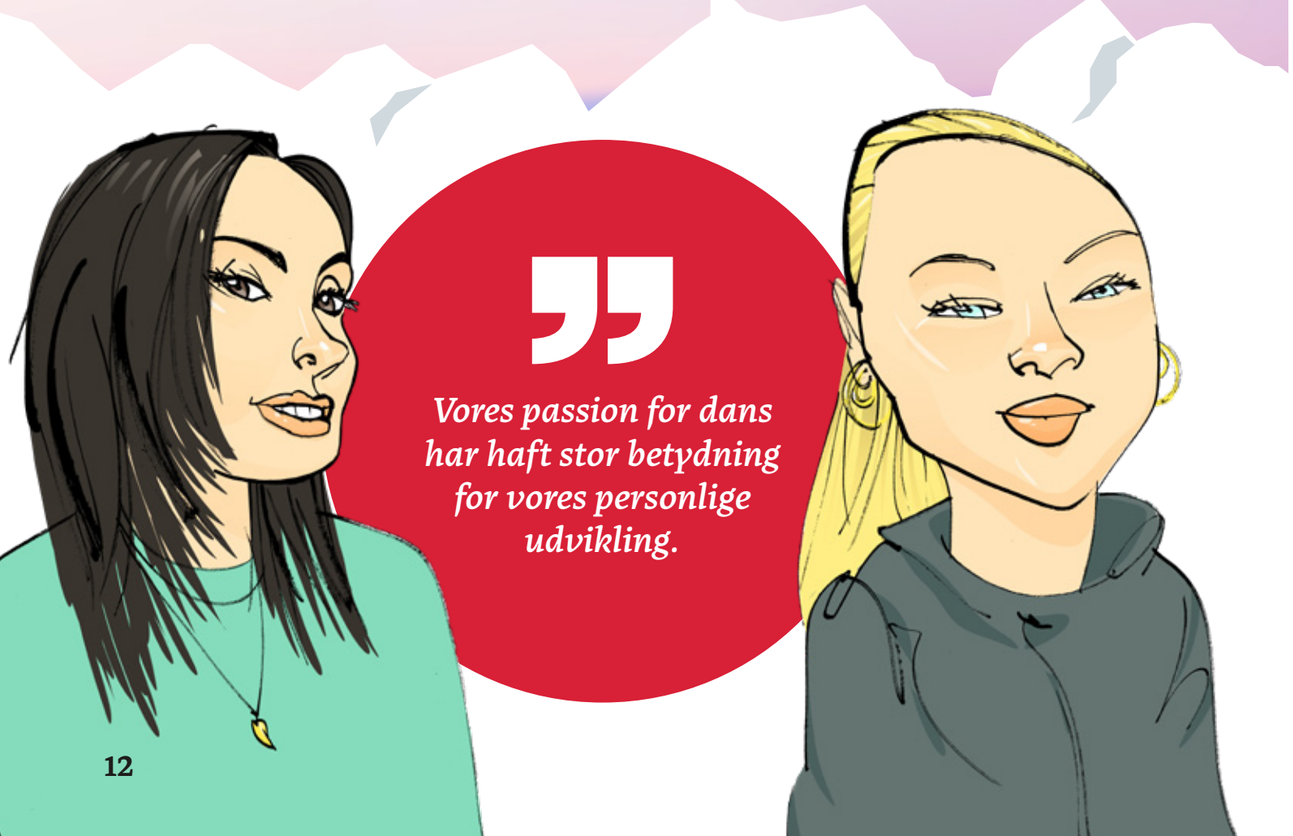
Grønlandske ord

Ameq: Pels, hud, skind
Nanoq: Isbjørn

KAPITEL 2

Dansen, frihed og fremtids-drømme

Tupaarna Egede og Emmy Rasmussen

Tupaarna Egede og Emmy Rasmussen er begge 14 år og deler en stærk passion for dans. Tupaarna er født i Nuuk, mens Emmy er født i Danmark, men opvokset i Tasiilaq i Tunu (på grønlandsk) og i Nuuk.

Andre beskriver Emmy som en sød og sjov person, der nemt kan tale med alle og få folk til at grine. Hun er en rigtig god ven. Tupaarna er også sjov og altid klar på at lave noget, selvom hun indimellem kan være lidt doven. "I hverdagen fylder skole, dans, fitness, caféture og tid med venner meget. Vi taler sammen hver dag og ser også hinanden uden for dansestudiet."

Deres grønlandske identitet betyder meget for dem. De er stolte af deres kultur og de unikke oplevelser, Kalaallit Nunaat tilbyder.

Dansen er det vigtigste

I dag er Tupaarna og Emmy rigtig gode venner, og selvom hverdagen med skole og en tur i fitnesscenteret eller på café fylder en del, så er dansen det, der fylder allermest i Tupaarna og Emmys liv.. Tupaarna har siden hun var lille spillet både håndbold, fodbold og danset, men efter at hendes forældre fandt et dansestudie til hende blev dansen hurtigt hendes foretrukne aktivitet.

"Vi danser flere forskellige stilarter, herunder ballet, hiphop og contemporary. Derudover laver vi TikToks, hvor vi viser dans, og vi danser med både yngre og ældre dansere."

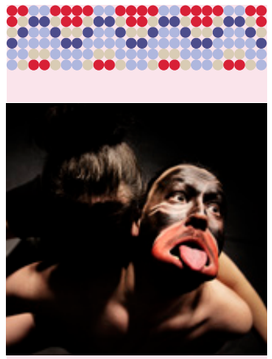
Begge deltager også i den traditionelle grønlandske maskedans, **uaajeerneq** og **qilaatersorneq**, som de har lært på deres dansestudie, NuQi.

Dansen har også skabt tætte relationer til dem, de danser sammen med. Ifølge Tupaarna og Emmy opstår der et helt særligt bånd, når man deler den samme passion.

Du må udfordre dig selv

"Vores passion for dans har haft stor betydning for vores personlige udvikling. Vi er blevet mere selvstændige og modne, fordi dansen kræver, at vi hele tiden udfordrer os selv og udtrykker os kreativt. Vi er blevet mere modige og tør i dag stå både foran et kamera og på en scene."

Tupaarna og Emmy fortæller, at dansen nærmest føles som at flyve for dem, og at alle andre tanker forsvinder. Dansen bliver en helt særlig verden, hvor der kun er fokus på musikken og bevægelserne.

Maskedans

Maskedansen går flere tusinde år tilbage og handler om gamle sagn og myter. Den blev forbudt, da danskerne indførte kristendommen, men levede videre i det skjulte. Maskedansene er ofte skræmmende. Danserne maler sig i ansigtet med røde, sorte og hvide farver. Man siger, at maskedansen forbereder menneskene på de svære ting i livet.

Trommedans

Trommedansen forbinder mennesket til en urkraft gennem rytmen. Den blev ofte brugt i forbindelse med stridigheder i mindre lokalsamfund, hvor partnere gennem tromme og sang gjorde nar af hinanden, som en måde at få renset luften på.

”Der er også mange udfordringer ved at danse. Forskellige dansestile og musik kan vække mange følelser, og det kan være frustrerende ikke at mestre alle trin, især når andre kan. Dans kræver bare så stor disciplin , og det kan til tider være hårdt hele tiden at skulle yde sit bedste.”

Festivaler og balletprisen

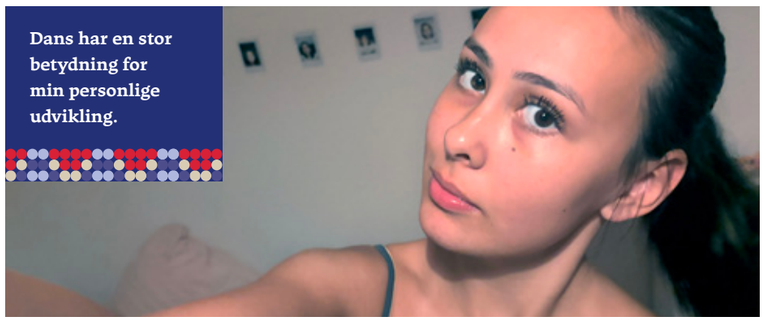
Tupaarna og Emmy optræder jævnligt til arrangementer. De har blandt andet optrådt ved Suialaa Arts Festival sammen med en koreograf fra Island. Når de forskellige dansearrangementer nærmer sig, træner de op mod seks dage om ugen, ofte også i weekenderne. Det kræver langt mere end de almindelige dansetimer på studiet.

Hvert andet år rejser de til Aarhus i Danmark for at deltage i Den Danske Balletpris. De deltog senest i 2023 og skal snart afsted igen. Her konkurrerer de i både ballet og contemporary, både solo og i duet. Det giver dem mulighed for at møde andre unge “dansere. “Det er skægt at møde andre unge dansere, når vi er deltager i konkurrencer”

Fremtiden for dem selv og deres land

Tupaarna vil gerne tage en uddannelse inden for dans, så hun kan hjælpe børn og unge i Kalaallit Nunaat med at få selvtillid og finde styrke i sig selv. Tupaarna og Emmy taler ikke meget om politik, men de fortæller, at de ønsker et selvstændigt Kalaallit Nunaat i samarbejde med Danmark og ønsker ikke at være en del af USA.

Deres grønlandske identitet betyder meget for dem. De er stolte af deres kultur og de unikke oplevelser, som Kalaallit Nunaat byder på. De håber, at danske børn og unge får en større forståelse af Kalaallit Nunaat. “Mange bliver overraskede over, at grønlændere taler dansk og lever et helt almindeligt liv. Nogle tror faktisk stadig, at vi bor i igloer og har isbjørne som kæledyr”

Dans har en stor betydning for min personlige udvikling.

Suialaa Arts Festival

En festival der afholdes hvert år i Nuuk. Festivalen er en tværkunstnerisk fejring af kunst, poesi, dans, teater og litteratur på tværs af Kalaallit Nunaat, Norden og resten af det arktiske område

USA stop så!

Den amerikanske præsident Trump har flere gange truet med at ville købe eller overtage Kalaallit Nunaat. Der er blevet udviklet mange grønlandske slogans mod Trumps planer. En af disse slogan lyder: “USA ASU!”, der betyder: “USA stop så!”. Prøv at læse ASU bagfra.

Tænk over

Tupaarna og Emmy siger, at det at danse giver dem mod og glæde. Har du noget, som du gør, der giver dig mod og glæde?

Tupaarna og Emmy taler om, at de er stolte af deres kultur og nævner maskedans. Hvad gør dig stolt ved den danske kultur?

Tupaarna og Emmy taler om at blive set som ligeværdige mennesker. Hvad betyder det egentlig?

Tupaarna og Emmy vil gerne hjælpe andre børn med at finde styrke gennem dans. Hvad ville du ønske at nogen ville hjælpe dig med at finde styrke til?

Grønlandske ord

Uaajeerneq: Maskedans (østgrønlandsk)
Qilaatersorneq: Trommedans

Sjælsom fortælling

Sila betyder vejr og forstand

Det grønlandske ord **sila** betyder både vejr og forstand. Den dobbelthed udtrykker på en måde den arktiske identitet og det arktiske livssyn. Det siges ofte, at vejret i Kalaallit Nunaat bestemmer.

Uanset nye flytyper, uanset biler med firehjulstræk og busser med vinterdæk. Uanset moderne elværker, digitale opfindelser og topteknologisk industri, ja så kan en arktisk storm stadig lukke og slukke alting. Flyene kan ikke lette, strømmen går, nettet er 'hullet' og børn må blive hjemme fra skolen. Hvis et menneske går på jagt, sejler ud eller går en lang tur i fjeldet uden at iagttage vejret, kan det være farligt. Derfor giver det mening at ordet for vejr og forstand det samme. Nogen bruger også ordet sila for universet og kosmos.

I det oprindelige Kalaallit Nunaat adskilte folk ikke natur og kultur. Sila beskrev således også at leve i balance med naturen og med hinanden. Folk fangede ikke flere dyr end nødvendigt, og hvis de havde fisk, kød og pels i overskud, så blev det delt med de nærmeste.

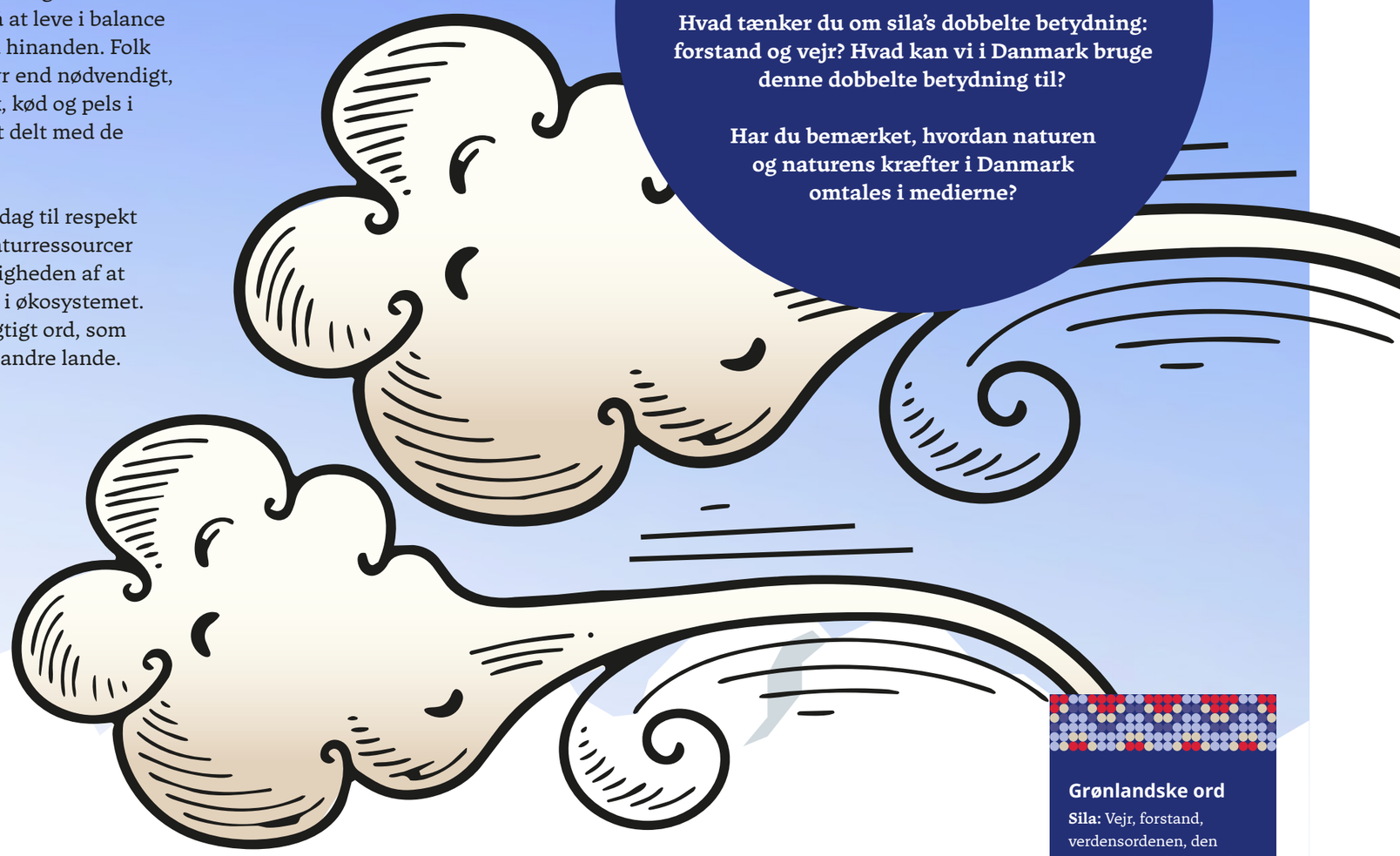
Sila opfordrer også i dag til respekt for dyr, planter og naturressourcer og understreger vigtigheden af at opretholde balancen i økosystemet. Her får vi et bæredygtigt ord, som måske kan inspirere andre lande.

Tænk over

Kan du huske en situation, hvor vejret har forhindret dig i at rejse eller at lave noget, du havde lyst til?

Hvad tænker du om sila's dobbelte betydning: forstand og vejr? Hvad kan vi i Danmark bruge denne dobbelte betydning til?

Har du bemærket, hvordan naturen og naturens kræfter i Danmark omtales i medierne?

Grønlandske ord

Sila: Vejr, forstand, verdensordenen, den personificerede luftånd

KAPITEL 3

Fisk og rap

Jens Kleist

Musikken har på en måde givet mig alt: Nye venskaber og bekendtskaber, muligheden for at optræde og udgive, mental trivsel, energi – og ind imellem stor træthed. Det giver virkelig det hele.

"Vi bærer en styrke i os" lyder ordene oversat til dansk, sunget af Jens Kleist – en ung rapper i Kalaallit Nunaat. Jens er født i **Aasiaat**, som ligger nord for Polarcirklen. Han er især kendt blandt unge grønlændere for sine ærlige og håbefulde tekster om livet i Kalaallit Nunaat. I 2021 modtog han Koda Awards (Greenland) som årets talent.

Aasiaat – musikkens by

"Jeg bor i dag i Nuuk, men jeg er født i Aasiaat, og det er det sted i hele verden, hvor jeg føler mig allermest tryg", siger Jens.

Aasiaat ligger oppe langs vestkysten i Diskobugten og er kendt for at være en by, der altid har haft mange musikere. Den er hjemsted for mange af landets kendte musikere. I 1970'erne indspillede det første rockband, der sang på grønlandsk, deres første LP i byen. Bandets navn 'Sumé', betyder 'Hvor'.

Sumés musik og samfundskritiske tekster har den dag i dag en dyb betydning i Kalaallit Nunaat og inspirerer fortsat rock, heavy og rap-musikere i landet.

Det er ikke kun i Aasiaat, hvor Jens kommer fra, at musikken fylder meget. Der er mange musikere i hele landet. I næsten alle grønlandske familier er der mindst én person, der synger og spiller på instrumenter. Der er stor sangglæde i Kalaallit Nunaat, og der synges til alle slags arrangementer. Salmer og ældre grønlandske viser er velkendte, og både pop- og rapmusik er blevet meget populært.

Blev fisker i en ung alder

Jens blev i en ung alder fisker i sin hjemby, men inden han begyndte at hive torsk, hellefisk, rejer og amasetter op af det arktiske havet var interessen for musik for længst startet. Han har nærmest altid lyttet til musik. Allerede som 8-årig lyttede Jens til musik, og da han som teenager fik foræret en Macbook af sin far, fik han mulighed for at følge sin passion. Jens begyndte selv at komponere tekst og musik på sit værelse i Aasiaat, der efterhånden blev indrettet som et lille studie. Han var tiltrukket af rap og hip-hop miljøernes puls og toner, og efterhånden blev han booket til koncerter og arrangementer og senere inviteret til at indspille sin musik:

"Musikken har på en måde givet mig alt: Nye venskaber og bekendtskaber, muligheden for at optræde og udgive, mental trivsel, energi – og ind imellem stor træthed. Det giver virkelig det hele".

Arctic Sounds

Arctic Sounds er en årlig musikfestival i Sisimiut med musikere fra Kalaallit Nunaat, de nordiske lande og andre arktiske regioner. Festivalen finder sted om foråret og inddrager hele byen.
Info: *www.arcticsounds.gl*

Sumé

Det grønlandske band Sumé brød med forestillingen om, at "det grønlandske sprog ikke egner sig til rock". Sumé's musik kaldes derfor for 'musikrevolutionen' i Kalaallit Nunaat. Deres første album 'Sumut' (hvorhen) blev udgivet i 1973, og deres grønlandske tekster kritiserede bl.a. den danske kolonimagt. Her er Sumé fotograferet på turné i København i 1974.

Naturaq

Oprindeligt fandtes der ikke et ord for 'natur' i det grønlandske sprog, for i den grønlandske forståelse er mennesker ikke adskilt fra naturen, men en del af den. Det var missionærerne, der indførte begrebet natur for at afspejle det kristne natursyn, og som adskiller mennesket fra naturen.

Aasiaat

Aasiaat betyder 'Edderkopper'. Man ved ikke helt præcis, hvorfor byen fik dette navn, for der er edderkopper flere steder i landet. Aasiaat ligger på nordvestkysten i Kalaallit Nunaat, hvor der er mange øer. Stedet kaldes 'landet med de tusind øer'. Her ser du Aasiaat's byvåben. Det er tydeligt, hvordan edderkopper og spindelvæv har inspireret byvåbnet.

Stå op for dit land

"Intet mål nås uden indsats. Når du rejser dig uden at give op. For vores lands navn og fremtid"... sådan lyder endnu en linje oversat til dansk fra sangen: 'Naturaq'. Ordet er en blanding af grønlandsk og dansk og står for natur.

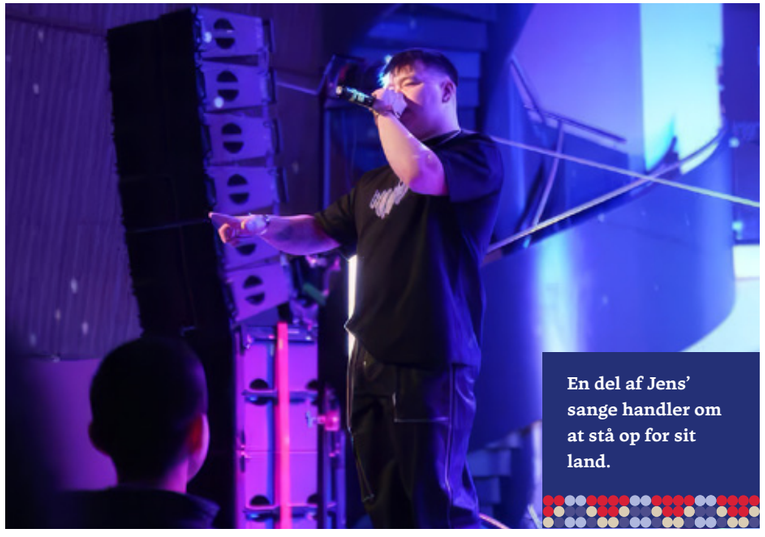
Sangen er især skrevet til unge og handler om at tage den grønlandske sag i egen hånd.

"Når jeg skriver og skaber musik, er der altid flere, som skriver til mig eller fortæller om situationen i Kalaallit Nunaat. Om det politiske, om omsorgssvigt, alkoholmisbrug og andre former for misbrug, men jeg forsøger også at formidle de mere positive sider", fortæller Jens. En del af hans sange indeholder opfordringer til at stå op for sit land.

"Jeg ønsker ikke kun at komme med mine egne budskaber, men prøver at lade Kalaallit Nunaat selv fortælle sin historie", uddyber Jens.

"Vores forfædre gav os
Den arv som tilhører vores efterkommere.
Lad os passe på den
Uden at svigte,
Så vores vej ikke går tabt"

(fra vers 2 i Jens Kleist' sang *Naturaq*)

En del af Jens' sange handler om at stå op for sit land.

Tænk over

Hvad betyder det for dig at følge din passion?

Hvordan kan musik give håb?

Hvad tror du, Jens Kleist mener, når han siger, at han prøver at lade Kalaallit Nunaat selv fortælle sin historie?

Hvad tror du, Danmark selv vil fortælle om sin historie?

Grønlandske ord

Aasiak/Aasiaat:
Edderkop/Edderkopper

Sjælsom fortælling

Den grønlandske kajak

Qajaq, som er det grønlandske navn for kajak, har en vigtig mytologisk og åndelig betydning i inuit-kulturen. Kajakken fungerede som et symbol for forbindelser mellem mennesket, åndeverdenen og naturen.

Kajakken optræder i mange af de grønlandske sagn og urfortællinger. I myten om 'Havets Moder' straffes mennesker, hvis de gør havet beskidt eller ikke viser respekt.

Kajakken er et mesterstykke af et håndværk, der er over 4000 år gammelt. Den bygges i sin grundstruktur på samme måde den dag i dag. Kajakken har været et livsvigtigt jagt- og transportfartøj. En kajak blev oprindeligt bygget af træ, som var skyllet ind fra havet og af knogler, dyreskind og dyresener.

I dag er skindet på kajakken skiftet ud med sejldug eller fiber, men skelettet er fortsat af træ. Kajakken bruges i nutiden mest til sport, men den benyttes fortsat enkelte steder i Kalaallit Nunaat til fiskeri og jagt af sæler.

Kajakken er i øvrigt skabt efter menneskekroppen for at fungere optimalt i havet. Dens spidse ender giver smidighed og fart.

Det grønlandske rockband Sumé bruger kajakken som billede på at have mistet grønlandsk kultur. Her er linjer om kajakken fra Sumés sang '**Ukiaq**':

"Kajakken ai, den stakkel, mister sit skind
Tæres af tiden
Nøgen bliver den til skelet
Når ingen længere bruger den"

Tænk over

Qajaq er stavet på en lidt anden måde end man gør på dansk: kajak. Kender du andre ord, der har deres oprindelse i det grønlandske sprog?

Hvordan forstår du kajakken som et billede for den grønlandske kultur i Sumés sang?

Hvilket sprogligt billede vil du bruge til at beskrive den danske kultur?

Grønlandske ord

Qajaq: Kajak
Ukiaq: Efterår

KAPITEL 4

Myten om den forældreløse Kaassassuk

TEGNINGER: CHRISTIAN REX

Fortællingen om den forældreløse Kaassassuk er en gammel inuit-myte, som findes i mange forskellige versioner fra Grønlands østkyst og helt til det nordlige Alaska. Fortællingen er blevet mundtligt overleveret fra generation til generation gennem mange hundrede år. Den blev for første gang skrevet ned af polarforskeren Knud Rasmussen på sin ekspedition i 1902-1904. Han fik den fortalt af fortælleren Jaakuaraq Eugenius.

Fortælletradition var en velkommen underholdning blandt inuit, men fortællingerne var også en vigtig måde at lære om fællesskab, værdier og regler på. Den mundtlige fortælling er meget anderledes end at læse op fra en bog. Fortælleren bliver næsten en del af historien. Han eller hun bruger ansigtsudtryk, bevægelser og forskellige stemmer for at gøre fortællingen levende.

Fortælleren kunne også ændre lidt på historien undervejs. Nogle gange blev der tilføjet egne oplevelser eller steder, som lytterne kendte. Derfor kunne den samme myte lyde forskelligt fra sted til sted.

I dag symboliserer figuren Kaassassuk i Grønland fysisk og psykisk styrke samt viljen til selvbestemmelse. I stavemåden Kâgssagssuk findes den legendariske figur også i navnet på en fodboldklub i Maniitsoq.

Her kan du læse en genfortælling af Kaasaassuk historien.

Der var engang en meget lille dreng, der hed Kaassassuk. Han var forældreløs, for både Kaassassuks mor og far var døde.

Kaassassuk blev sendt rundt fra den ene plejefamilie til den næste, men han fik aldrig lov til at blive længe. Alle jog ham væk, fordi han ikke voksede. En dag fik en gammel kone ondt af ham og tog ham til sig.

Den gamle kone boede i et stort hus. Men når de andre i huset havde fanget sæler og delte kødet, fik Kaassassuk kun et lille stykke eller et ribben uden kød. Han fik ikke lov til at bruge en kniv (**savik**) og måtte i stedet rive og tygge i kødet. Når de andre syntes, at han spiste for hurtigt, så råbte de: "Se efter, om han har fået en tand!" Og så morede de sig med at trække tanden ud på ham. Derfor blev Kaassassuk aldrig mæt og blev ved med at være lille.

Det eneste, som voksede på ham, var hans næsebor. For hver gang han skulle ind i et hus, blev han løftet op i næseborene. Alle ville løfte ham op. Når han blødte fra næsen og næsten græd af smerte, gjorde de grin af ham eller skældte ham ud. Derfor lærte han at holde gråden tilbage. Med tiden blev hans næsebor større og større. Først løftede de ham kun med én finger, men til sidst kunne de stikke hele hånden ind i næseborene.

Når Kaassassuk gik ud for at lege med de andre børn, kastede alle hans jævnaldrende kammerater sig over ham, kaldte ham dumme ting og slog ham. Men han ville alligevel gerne være med i legen.

Hans eneste ven i det store hus, hvor den gamle dame boede varen gammel mand, som en dag lavede en legetøjsharpun til ham. Men da Kaassassuk viste de andre børn harpunen knækkede de hans harpun (**unaaq**) og smed den på jorden. En dag så den gamle mand, hvordan de andre børn behandlede drengen, og han sagde til Kaassassuk: "Kære lille stakkel. De plager dig alt for meget. Du skal gå op på fjeldet, helt oppe bag kløfterne, og der skal du råbe efter kraftens herre – **Pissaap Inua**. Når han kommer, skal du ikke blive bange, men gøre som han siger.

Kaassassuk lå vågen hele natten og tænkte på det den gamle mand havde sagt til ham. Men så snart han vågnede næste morgen, gjorde han sig klar til turen. Den gamle kone kiggede undrende efter ham, da han gik forbi hende, men hun sagde ingenting.

Da Kaassassuk var kommet frem til stedet ved kløfterne, råbte han højt "Her er jeg. Gid kraftens herre vil komme til mig!" Han råbte igen og igen, indtil han hørte en høj lyd, som kom nærmere og nærmere. Et uhyre kom frem. Uhyret mindede om en hund med et menneskehoved, og det svævede hen over jorden. Så sagde det: "Vikl dig ind i min hale

og hold godt fast". Kaassassuk stivnede, men han gjorde, som kraftens herre sagde. Uhyret slyngede ham op i luften og rundt og rundt. Og mens han hang i luften, faldt der alt muligt legetøj ud af Kaassassuk. Der var forskellige figurer lavet af dyreben og små harpuner i træ. Så sagde kraftens herre "Legetøjet har været skyld i, at du ikke kan vokse." Han blev ved med at slynge Kaassassuk rundt indtil, der ikke længere kom legetøj ud af ham.

Så sagde kraftens herre til Kaassassuk: "Nu er der ikke andre mennesker, som kan gøre dig noget, for du har fået nogle helt særlige kræfter. Du behøver ikke komme til mig igen. Men du skal skjule dine kræfter, indtil du får tegn fra mig. Til efteråret kommer fangerne hjem med et stort stykke drivtømmer, som kun du kan løfte og bære op til bopladsen. Senere kommer der tre isbjørne til bopladsen. Dem sender jeg også til dig."

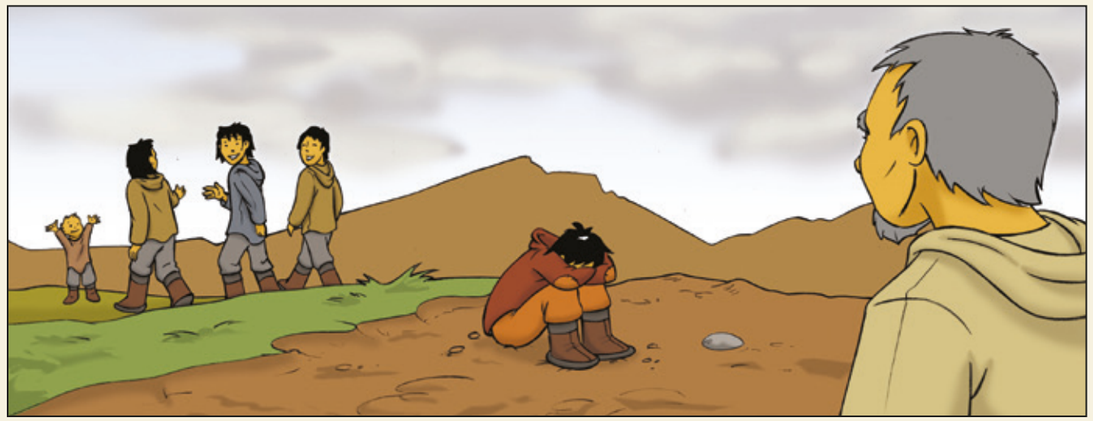
Kaassassuk følte sig let og glad, da han gik hjem. Ja, han nærmest fløj hjem. Undervejs prøvede han at løfte en stor sten, og den var let som ingenting. Han kunne allerede mærke hans skjulte kræfter Men da han kom hjem til bopladsen og alle kammeraterne kastede sig over ham, som de plejede, så gjorde han ikke noget. Han viste ikke sin nye styrke, som Pissaap Inua havde sagt til ham.

Sommeren (**aasaq**) gik med, at Kaassassuk fortsat blev drillet og mishandlet af både de voksne og børnene på bopladsen. Han fik for lidt at spise. Når der viste sig en tand, så blev den trukket ud på ham, og han græd indeni.

Men en dag i efteråret kom fangerne i deres kajakker hjem fra fangstturen med et stort stykke drivtømmer. Beboerne på bopladsen blev meget glade for synet, da tømmer kunne bruges til mange ting: konebåde, kajakker, loftsbjælker og meget mere. Men drivtømmeret var for tungt til, at mændene kunne bære det op fra stranden til bopladsen. De fortøjede drivtømmeret med deres fangstliner, og ville prøve at hente det den næste dag.

Om natten, da alle var faldet i søvn og der var stille på bopladsen, listede Kaassassuk ned til strandbredden for at bjerge drivtømmeret. Han trak først i fangstlinerne, som fangerne havde fortøjet træstammen med, men linerne knækkede som var de af hår, fordi Kaassassuk var stærk. Så tog han træstammen op på sin skulder og gik mod bopladsen med den. Han satte den i jorden lige foran den gamle dames store hus og lagde sig til at sove igen.

Næste morgen kunne ingen forstå, hvordan drivtømmeret var kommet op til bopladsen og hvem, der havde båret det op.

Efteråret blev til vinter (**ukioq**). Der var is på havet, og store isbjerge rejste sig ud for kysten. En morgen hørte Kaassassuk råb fra bopladsen. Nogen havde set tre isbjørne på et isfjeld tæt på bopladsen. Mændene gjorde sig klar til at jage isbjørnene. Kaassaasuk spurgte sin gamle plejemor: "Må jeg gå ned og se på bjørnene?" Hans plejemor sagde lidt i sjov: "Ja, men så skal du skaffe mig både et underlag og en dyne af bjørnenes skind!"

Kaassassuk skyndte sig ud ad huset og ned til strandbredden. Mændene var samlet og pegede op på fjeldet mod de tre isbjørne, men ingen turde at gå tættere på bjørnene. Da de så Kaassassuk, råbte de ad ham. "Hvad vil du her?" Kaassassuk så op på bjørnene, og så mændene, der stod helt stille. Pludselig mærkede han en stor kraft vokse i sig og løb igennem gruppen af mennesker på bopladsen og hen til isfjeldet. Han klatrede op på fjeldet ved at slå trin i isen med sine knyttede næver, som han trådte op på.

Da bjørnene angreb ham og slog ham, stod han stille, som intet var sket. Så tog han isbjørnene i deres bagben og klaskede dem ned på isen, så blodet flød og de døde. Den mindste af de tre bjørne slyngede han direkte ned til mændene og råbte: "Her har I jeres andel af fangsten!". De to store bjørne tog han med til sin plejemor, en i hver hånd, så hun kunne få et underlag og en dyne af deres skind. Hun sagde ingenting, da han kom med isbjørnene, men begyndte i stedet straks at flå bjørnenes skind.

Så snart skindet var flået, blev bryststykkerne skåret ud og en gryde sat over. De kogte kødstykker blev lagt op på en træbakke til et festmåltid, og alle samlede sig i det store hus for at spise. Kun Kaassassuk holdt sig som sædvanlig tilbage. Han ventede på at blive løftet op i næseborene. Men ingen af mændene ville gøre det længere. Han ventede også med at spise, som han var vant til. Til sidst råbte en: "Giv lille Kaassassuk en kniv, så han kan spise med!" Alle mændene lagde

deres knive frem på bordet. Men Kaassaassuk fejede dem alle til side og valgte i stedet sin gamle vens kniv. Først spiste han kun kødet fra et lille stykke brystben, men da han var færdig med det, tog han et nyt stykke og sagde: ”I dag spiser jeg så meget, som jeg har lyst til, fordi jeg har fået en kniv.” Og alle roste ham og fedtede for ham.

Pludselig ville alle være gode venner med Kaassassuk, men når han lagde sin arm om dem, var han så stærk, at de blev kvalt og faldt døde om på jorden. Kaassassuk så på dem og sagde: ”Hvad er I dog for nogle skøre mennesker, at I dør, når man rører ved jer?” De blev bange for ham og prøvede at flygte. Kaassassuk tog fat i flere, og hver gang han fik fat i en af sine bofæller, faldt de døde om. Da Kaassassuk så sin plejemor og sin gamle ven flygte fra ham, sagde han til dem: ”I skal ikke være bange for mig, for I har altid været gode ved mig og hjulpet mig.” ”Jer vil jeg skåne.”

Tiden gik, og en dag hørte Kaassassuk om en mand højt oppe nordpå i Thule, der havde så mange kræfter, at ingen andre kunne besejre ham. Men Kaassassuk var sikker på, at han var stærkere end alle, også denne mand, og da isen brød op rejste han nordpå. Da han nåede frem til bopladsen, spurgte han beboerne, om de kendte manden med superkræfterne.

“Det er ham der,” sagde en beboer og pegede på en gammel og meget lille mand. Kaassassuk grinte indeni og tænkte, at det ikke blev noget problem at vinde over ham. Kaassassuk og manden aftalte at mødes den næste morgen og kæmpe.

Da Kaassassuk stod op og gik ud i solen, var manden allerede klar. Han stod på kanten af en sø tæt på bopladsen med alle beboere omkring sig. Kaassassuk var sikker på, at det ville blive en kort kamp, som han ville vinde. Men den gamle mand viste sig at være meget stærk, og han var også både hurtig og smidig som en fisk. De kæmpede hele dagen og kampen skyllede frem og tilbage. Om aftenen råbte indbyggerne: “Få nu afsluttet kampen”.

Den gamle mand trak vejret dybt og sprang hen imod Kaassassuk. Han løftede ham op i strakt arm og kastede ham ud i søen. Da Kaassassuk dukkede op fra søen med planter i håret, brød bopladsens beboere ud i en høj latter. De grinte og de grinte. Kaassassuk blev så flov, at han pakkede sine ting og forlod bopladsen og rejste sydpå igen.

Efter oplevelsen med den gamle mand pralede Kaassassuk aldrig af sine kræfter igen og han udfordrede ikke andre til kamp.

I dag symboliserer figuren Kaassassuk i Kalaallit Nunaat fysisk og psykisk styrke samt viljen til selvbestemmelse. I stavemåden Kâgssagssuk findes den legendariske figur i navnet på en fodboldklub i Maniitsoq.

Tænk over

Hvad er mytens morale? Hvad tror du, at myten vil fortælle dem, som læser og lytter til Den forældreløse Kaassassuk?

Har du selv prøvet at blive mobbet? Hvad skete der, og hvad følte du indeni?

Forestil dig, at du føler dig undertrykt og mobbet. Hvilke overnaturlige kræfter ville du ønske, at du havde, og hvad ville du bruge dem til?

Grønlandske ord

Pissaap Inua: Kraftens herre
Savik: Kniv
Unaaq: Harpun
Aasaq: Sommer
Ukioq: Vinter

Sjælsom fortælling

Når stilheden larmer

I Kalaallit Nunaat vokser børn op i et land omgivet af bjerge, is og hav. I det landskab kan man opleve en ekstrem stilhed (**nipaassuseq**). Det er en stilhed, hvori man møder sig selv og sine tanker, men også sine omgivelser.

Menneskene i Kalaallit Nunaat har altid været nødt til at have forståelse for deres omgivelser for at kunne overleve. Det lærer de blandt andet ved at være stille og lytte. Man var nødt til at lytte til hinanden og til naturen. Det kunne være vigtigt at opdage forandringer i vejret eller andre tegn i omgivelserne. Derfor er det at være stille vigtigi den grønlandske kultur.

Stilhed giver plads til eftertænksomhed og refleksion. Den kan give mulighed for, at noget nyt bliver skabt. Polarforskeren Knud Rasmussen samlede på sin ekspedition til Alaska en historie af en ældre kvinde, som fortalte om betydningen af stilhed, når en ny sang skulle synges for den årlige hvalfangst.

Hvert år, før hvalfangsten (**arfanniarneq**), mødtes fangerne for at skabe en ny sang, så fangsten kunne lykkes. De kunne ikke bare genbruge sangene fra året før. Oftest var det mændene som sad i stilhed og ventede på, at noget skulle vise sig. De ventede i stilhed på inspiration, så noget dybt inde i dem kunne komme til overfladen og blive til en ny sang.

På den måde kan stilheden føles meget stærk i Kalaallit Nunaat. Stilhed kan faktisk også larme rigtig meget, men stilhed er noget, der berører grønlændere på mange måder.

For mange grønlandske unge kan det være en stor forandring at komme til Danmark, hvor unge tidligt lærer at argumentere og diskutere og forsvare deres holdninger med ord. I en dansk sammenhæng kan det nogle gange næsten opfattes som om, man er kedelig eller mangler interesse eller endda, at man bliver opfattet som mindre intelligent, fordi man ikke siger så meget.

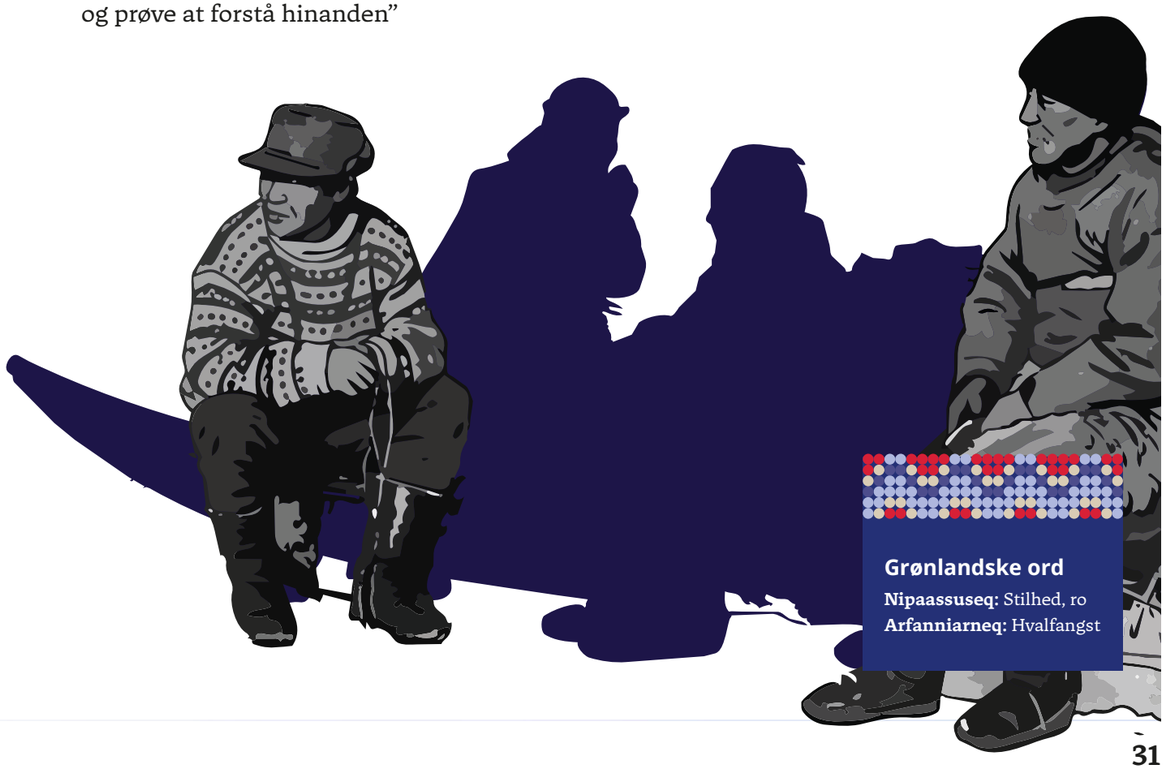
Inge Olsvig Brandt, som er en af forfatterne til denne bog, og som er født og opvokset i Kalaallit Nunaat, siger: “Der er ikke noget forkert i hverken den danske snakkekultur eller den grønlandske stilhed. Vi må møde hinanden i vores forskellighed og prøve at forstå hinanden”

Tænk over

Hvornår har du sidst oplevet stilhed?

Hvordan kan stilheden give ny inspiration og energi?

Hvordan føles det, når noget støjer og larmer. Forestil dig, at du skal indrette et “alenested”, hvor du kan dyrke stilheden. Hvordan ser det ud? Hvad skal der være på det sted?

Grønlandske ord

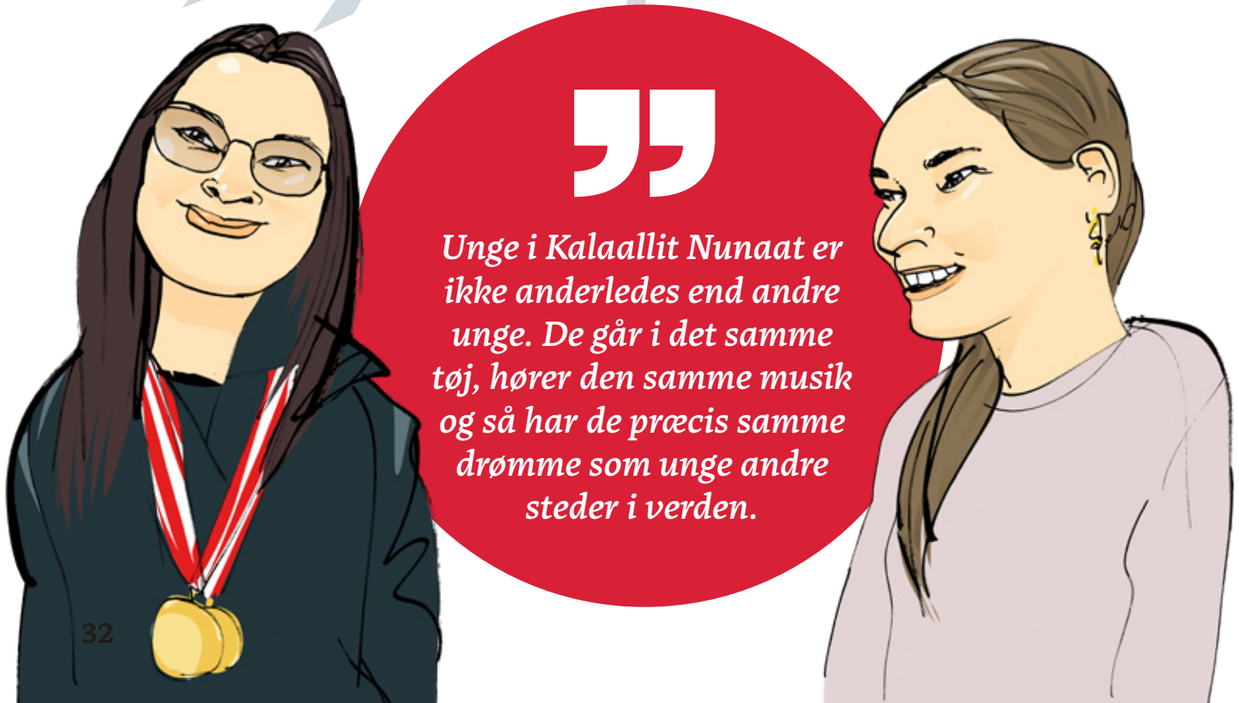
Nipaassuseq: Stilhed, ro

Arfanniarneq: Hvalfangst

KAPITEL 5

Mesterskab, iværksætteri og drømme

Lina Hoffmeyer og
Sara Kuitse Christensen

> *Unge i Kalaallit Nunaat er ikke anderledes end andre unge. De går i det samme tøj, hører den samme musik og så har de præcis samme drømme som unge andre steder i verden.*

Sara og Lina er begge 15 år og bor i Nuuk. De er bedste veninder. Lina har boet flere forskellige steder i Kalaallit Nunaat, blandt andet i Qaqortoq i **Kujataa**/Sydgrønland, i Nuuk, hvor hun bor i dag, og i Uummannaq i **Avannaa**/ Nordgrønland.

Lina og Saras liv minder om det liv mange andre unge lever. De går i skole, og i deres fritid arbejder de i det lokale supermarked for at spare op til deres uddannelse og fremtid. De går ture, spiller badminton, lytter til og spiller musik, tager på cafébesøg og går i biografen. Lina og Saras hverdag er tæt knyttet til den grønlandske natur, kultur og traditioner. De er stolte af, hvem de er, og hvor de kommer fra.

“Det bedste ved at bo i Kalaallit Nunaat er, at vi lever tæt på hinanden, tæt på havet og tæt på naturen.”

Lina fortæller, at hun om sommeren elsker at sejle ud i familiens båd og opholde sig i naturen. Noget hun deler med mange andre unge i Kalaallit Nunaat. Hun fortæller, at det at være ude på havet giver en følelse af frihed.

Badminton og musik

Lina har spillet badminton det meste af sit liv, og det fylder stadig meget i hendes hverdag.

”Jeg tror, at badminton har gjort mig til en stærkere person, både fordi det har givet mig en masse oplevelser og nye venskaber, men også fordi de mange turneringer og mesterskaber har lært mig at håndtere min nervøsitet.”

Til Grønlandsmesterskabet i 2026 vandt Lina to guldmedaljer. “Det er da fint at vinde et mesterskab, men for mig handler det også om det fællesskab vi har i klubben og af følelsen af at høre til.”

Sara spiller musik i skolen. Hun er også i gang med at lære at spille klaver hjemme hos sig selv, mens hun i skolen spiller på trommer. “Det er ikke altid, at det er nemt at finde på noget at lave i min fritid, men det er skønt at udtrykke sig ved at spille musik.”

Grønlandsmesterskabet i gode idéer

Sara og Lina arbejder også tit sammen i skolen. De har bl. a. deltaget i et iværksætter-projekt for unge, der hedder “Projekt Edison", opkaldt efter den kendte opfinder Thomas Edison. ”Her arbejdede vi sammen om at udvikle en idé og fandt på at designe og tegne en geografiquiz udformet som et brætspil”.

Uummannaq

Uummannaq er en by i Nordvest-Grønland. Byen ligger på en ø og har fået navn efter fjeldet “Uummannaq”, som betyder “hjerteformet”. Der er ca. 1400 indbyggere og mange her lever af fiskeri. Det var i Uummannaq, julekalenderen “Nisse-banden i Grønland” blev filmet i 1989.

Projekt Edison

Projekt Edison er en opfinderkonkurrence for elever i 6. og 7. klasse i Danmark og i Kalaallit Nunaat. Eleverne arbejder med teknologi, entreprenørskab og innovation. Med andre ord: de opfinder noget. Eleverne undersøger virkelige problem-stillinger og behov. I grupper udvikler de ideer og løsninger, som de skal præsenterer for andre elever.

Havet

Havet er Kalaallit Nunaats centrale livsnerve, der er grundlag for økonomi, levevis og kultur. Folk i Kalaallit Nunaat betragter det som livskvalitet at sejle. Især om sommeren og start efterår sejler mange ud i fjordene for at gå tur, samle urter og bær og for at gå på jagt. Nogle familier har små hytter langt fra byliv, der bruges som sommerhus.

Havets moder

Havets moder er en figur fra en meget kendt grønlandsk myte. Myten drejer sig om, hvordan og hvorfor det er vigtigt at have respekt for naturen og at passe på ikke at udnytte naturens ressourcer for voldsomt. I Kolonihavnen i Nuuk står skulpturen Sassuma Arnaa (Havets moder på grønlandsk) udført af den grønlandske kunstner Christian N. Rosing i 2007.

I første omgang opnåede de en andenplads, men endte alligevel med at vinde Grønlandsmesterskabet, og deltog senere i Projekt Edison konkurrencen i Kolding. “Det var virkelig sjovt og udfordrende at deltage i konkurrencen. Vi lærte at præsentere en idé, at stå på en scene og blive filmet. Det var ret nervepirrende i starten”, fortæller Sara og Lina.

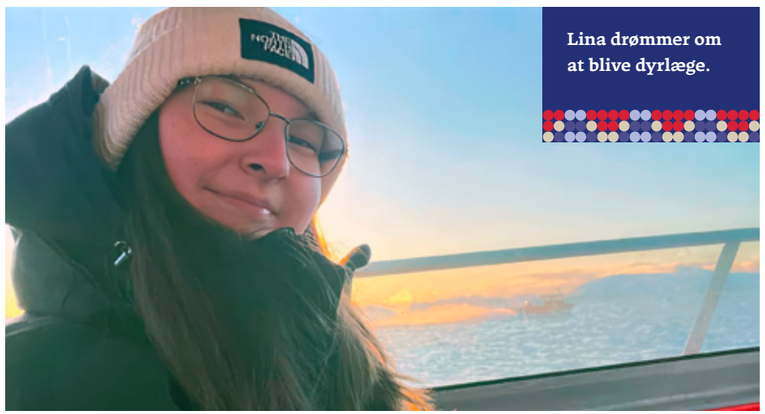
I dag arbejder de videre med idéen og har fået hjælp til at udvikle en prototype på et brætspil, som kan bruges som undervisnings-materiale i både Kalaallit Nunaat og Danmark.

“Vi troede på vores idé, men vi blev også meget overrasket over, at så mange andre også troede på os. Tænk sig, at vi står med et spil, som måske kan bruges til geografiundervisning, både i Grønland, men også andre steder i verden”.

Vi har de samme drømme som andre unge

Når Sara og Lina tænker på fremtiden, har de begge drømme om, hvad de gerne vil arbejde med. Sara drømmer om at blive tandlæge og Lina om at blive dyrlæge. Lina håber, at hun en dag kan flytte tilbage til Kujataa/Sydgrønland, når hun er færdiguddannet. ”Her ved jeg, at der er brug for dyrlæger – især i de mindre byer og bygder.”

Da Sara og Lina bliver spurgt om, hvad de gerne vil ændre i verden, er svaret klart: “Man skal ikke dømme mennesker ud fra deres udseende, og man skal ikke have så mange fordomme om andre mennesker. Man skal ikke tro – man skal vide. Unge i Kalaallit Nunaat er ikke anderledes end andre unge. De går i det samme tøj, hører den samme musik og så har de præcis samme drømme som unge andre steder i verden.”

Lina drømmer om at blive dyrlæge.

Tænk over

Sara og Lina taler om fordomme. Hvordan tror du fordomme opstår og hvad kan man gøre for at ophæve fordomme?

Sara og Lina er gode veninder. Hvad er en god ven for dig?

Lina og Sara er kreative og drømmer om at forandre verden. Hvad er dine drømme for et bedre sted? Og hvad kan du gøre?

Lina og Sara taler om det særlige ved den grønlandske natur. Har du et sted i naturen, du holder særligt af?

Grønlandske ord

Avannaa: Nordgrønland
Kujataa: Sydgrønland

Sjælsom fortælling

I Kalaallit Nunaat siger vi tillykke til begravelser

Pilluarit er det grønlandske ord for tillykke. Pilluarit-ordet bruges på samme måde som i Danmark. Man siger tillykke til fødselsdage og til andre fejringer. Man siger tillykke til dem, der har fået barn. Til dem, der gifter sig, og til dem, der er blevet færdige med deres uddannelser eller har fået nyt arbejde.

I Kalaallit Nunaat siger man også tillykke til den afdødes familie, når kisten er kommet i jorden. Hvorfor det? Når begravelsen er afsluttet, rejser sjælen videre til et godt sted. Begravelsen som afslutning og som start på noget er nu veloverstået og den nærmeste familie ønskes lykke til.

Forfædre har stor betydning i den grønlandske kultur. De markerer et menneskes livline bagud. Gravsteder passes derfor med stor omhu, og nogle steder i Kalaallit Nunaat besøges kirkegården ved de store fejringer i familien. Lidt af bordpyntet fra fx en konfirmation tages med som pynt til gravstedet, og på den måde holdes kontakten med slægten ved lige.

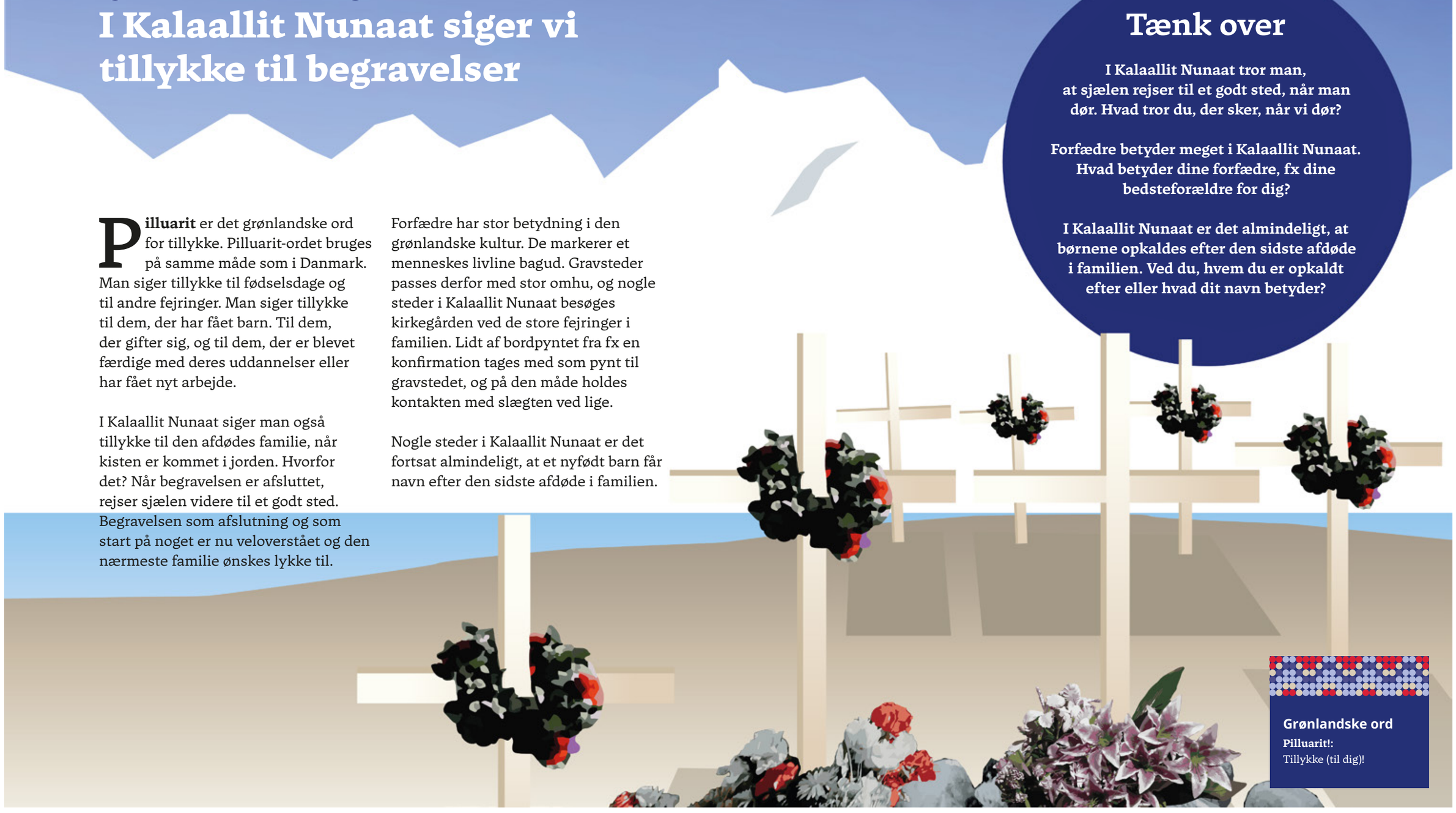
Nogle steder i Kalaallit Nunaat er det fortsat almindeligt, at et nyfødt barn får navn efter den sidste afdøde i familien.

Tænk over

I Kalaallit Nunaat tror man, at sjælen rejser til et godt sted, når man dør. Hvad tror du, der sker, når vi dør?

Forfædre betyder meget i Kalaallit Nunaat. Hvad betyder dine forfædre, fx dine bedsteforældre for dig?

I Kalaallit Nunaat er det almindeligt, at børnene opkaldes efter den sidste afdøde i familien. Ved du, hvem du er opkaldt efter eller hvad dit navn betyder?

Grønlandske ord

Pilluarit!:
Tillykke (til dig)!

KAPITEL 6

Fodbold, sprog og rensdyrjagt

Alexander Heilmann

Mine venner synes jeg snakker meget om fodbold og om hvor meget jeg ønsker at vinde. Men jeg synes også, at jeg er god til at opmuntre mine fodboldkammerater, så holdet kan vinde kampe.

Alexander er 15 år og har boet i Nuuk det meste af sit liv, men han har også boet i både Orlando, Florida og i Danmark. Familien boede i USA i ét år, og så flyttede de til Danmark, hvor Alexander skulle gå i 2. klasse. Året efter, i 2018 flyttede familien så tilbage til Nuuk, hvor de har boet siden.

Alexander elsker fodbold (**arsaanneq**) og særligt den brasilianske fodboldspiller Neymar er hans helt.

”Jeg begyndte at spille fodbold, da jeg var tre år gammel, og jeg spiller stadig. Mine venner synes jeg snakker meget om fodbold og om hvor meget jeg ønsker at vinde. Men jeg synes også, at jeg er god til at opmuntre mine fodboldkammerater, så holdet kan vinde kampe.”

Alexander træner fodbold flere gange om ugen. Men han har også tid til at spille computerspil, typisk FiFA og så ser han fodboldkampe i fjernsynet. Han er Liverpool-fan og spiller selv i klubben B67. Til jul fik han en Liverpool-trøje af sin far, så nu har både han og faren en Liverpool-trøje.

Min bedste ven er flyttet til Canada

”Selvom jeg bruger det meste af min fritid på fodbold, så er det også vigtigt og sundt at komme ud og være sammen med vennerne.”

Alexanders bedste ven hedder Ryan, og han kommer fra Filippinerne. Men Ryan er nu flyttet fra Nuuk til Canada. Alexander savner ham meget, men det er planen, at Ryan skal besøge Alexander på efterskolen i Danmark.

”I sommerferien var jeg meget sammen med mine venner. Vi gik mange ture og kunne finde på at være ude om aftenen og først komme hjem sent om natten. På det tidspunkt var jeg skadet, så jeg spillede ikke fodbold. Det var en meget varm sommer, så vi kunne gå uden jakker på om aftenen.”

Det er svært at være flersproget

”Når jeg tænker tilbage på mit ophold i både USA og Danmark, så tænker jeg på, hvor svært sproget er. Da vi boede i Amerika, glemte jeg hurtigt grønlandsk og dansk, så da min familie flyttede til Danmark, talte jeg næsten kun engelsk. Senere lærte jeg dansk igen, men da vi så flyttede tilbage til Kalaallit Nunaat, havde jeg svært ved at læse og skrive grønlandsk.”

Det grønlandske sprog

Ved indførelse af det grønlandske selvstyre i 2009 blev vestgrønlandsk det officielle sprog i landet. Men da mange har taget uddannelser, hvor dansk var hovedsproget, er der fortsat en del i Kalaallit Nunaat, der skal kæmpe for at holde det grønlandske sprog ved lige.

Udover det vestgrønlandske sprog findes østgrønlandsk og nordgrønlandsk og dertil kommer en del lokale dialekter.

Grønlandske ord kan være meget lange, fordi mange ord, der på dansk udgør én sætning er på grønlandsk bare et ord. Det længste ord i den grønlandske ordbog er: Inuussutissarsiorsinnaajunnaarnersiutilik, som betyder noget i retning af: ‘En person der modtager invalidepensi-on’. Prøv at tælle bogstaverne i ordet.

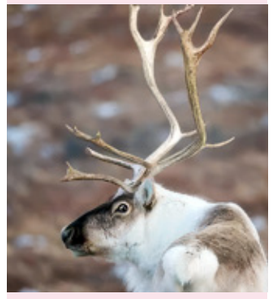
Ajunngi’

Ajunngi’ er grønlandsk slang for: ’Hvordan går det?’

Trump vil eje Grønland

Den amerikanske præsident Donald Trump har flere gange udtalt, at han ønsker at 'eje' Kalaallit Nunaat. Det har ført til en diplomatisk krise mellem USA, Danmark og Kalaallit Nunaat. I Nuuk gennemførtes landets største demonstration nogensinde i januar 2026. Her protesterede borgerne imod 'USA's ulovlige og uacceptable planer.

Tuttu

Tuttu er det grønlandske ord for rensdyr. Der lever vilde rensdyr mange steder i Kalaallit Nunaat. Der findes 11 forskellige rensdyrarter i landet. Tuttu steg er en meget populær ret og spises ofte til fejringer. Rensdyrets gevir bruges som pynt og anvendes til udskæringer af figurer, smykker, knapper og meget andet.

Det er stadig svært for Alexander at læse og skrive, fordi han blander sprogene sammen. Det er nemmere at tale sprogene. Alexander taler mere engelsk end dansk med sine kammerater, og det er helt almindeligt blandt hans grønlandske venner.

Det er nok fordi de ser og hører flere engelsksprogede programmer og musik og bruger sociale medier som TikTok. Hjemme taler familien både grønlandsk, dansk og engelsk. I skolen taler han mest dansk og grønlandsk, fordi han skal tage sine eksamener i disse fag.

"Nogle gange oplever jeg, at andre grønlændere taler dansk til mig, fordi de tror, jeg er dansker. Det er fordi, jeg har lyst hår og blå øjne. De bliver ofte overraskede, når jeg svarer på grønlandsk, men jeg er ikke dansker, jeg er grønlænder."

Stolt af at være grønlænder

I fremtiden drømmer Alexander om at spille fodbold på et højt niveau, og få sit eget elektrikerfirma og rejse ud i verden.

"Uanset hvad, så ved jeg, at jeg gerne vil rejse meget. Jeg drømmer om at besøge Canada, Danmark og Japan. Verden står åben, fordi jeg kan flere sprog. Jeg har ikke lyst til at tage til USA igen, i hvert fald ikke så længe Trump er præsident."

Alexander er stolt over, hvordan grønlænderne stod sammen i demonstrationerne mod Trump.

"Der er 60.000 grønlændere ud af otte milliarder mennesker i verden, og jeg mener, at grønlændere skal være mere stolte af, hvem de er. Kalaallit Nunaat er et sted, som ikke alle kan leve i, for vinteren er både barsk og kold.

Jeg var 9 eller 10 år gammel, da jeg skød mit første rensdyr, og det er ikke noget, alle børn oplever."

Alexander sammen med sine fodboldvenner.

Tænk over

Hvorfor er det vigtigt at have en passion eller en hobby? Hvad er din hobby?

Alexander har oplevet, at han har svært ved sproget, fordi han har boet i tre forskellige lande. Hvad har du svært ved?

Alexander vil gerne rejse ud i verden. Hvilke lande kunne du tænke dig at besøge og hvorfor?

Alexanders bedste ven er flyttet til Canada. Har du en god ven eller veninde eller et familiemedlem, som bor langt væk? Hvordan holder I kontakt?

Grønlandske ord

Arsaanneq: Foldbold (spil)

Sjælsom fortælling

Tatoveringer – tegn på kroppen

1972 var året, hvor to brødre ved den forladte boplads Qilakitsoq fandt 8 velbevarede mumier i en grotte. Måske har lokale beboere kendt til stedet tidligere. Mumierne i grotten var af 6 kvinder og 2 børn fra de mennesker, vi kalder Thulefolket. Mumierne var fra sidste halvdel af 1500 tallet. Da mumierne i nyere tid blev røntgenfotograferet, viste det sig, at de bar tatoveringer (**kakiorneq**) lavet ved at sy i huden med en sodet snor, der for evigt efterlod en prik, en streg eller andet.

Helt op i vores tidsalder har der været folk i Kalaallit Nunaat, der har fået inuit tatoveringer. I Vestgrønland uddøde traditionen næsten, da missionærer fra Norge og Danmark gjorde tatoveringer forbudt i 1700 tallet, men i Østgrønland fortsatte især kvinder med at lade sig tatovere.

Tatoveringerne i det gamle Kalaallit Nunaat var ikke tilfældige. De udtrykker fx overgange fra pige til voksen kvinde eller jagtheld hos en mand.

I dag er inuit-tatoveringer vendt tilbage, især hos kvinder, der gerne vil markere deres tilhørsforhold til det oprindelige Kalallit Nunaat.

En af forfatterne til denne bog, Inge Olsvig Brandt, har tatoveringer på hagen og på sine fingre.

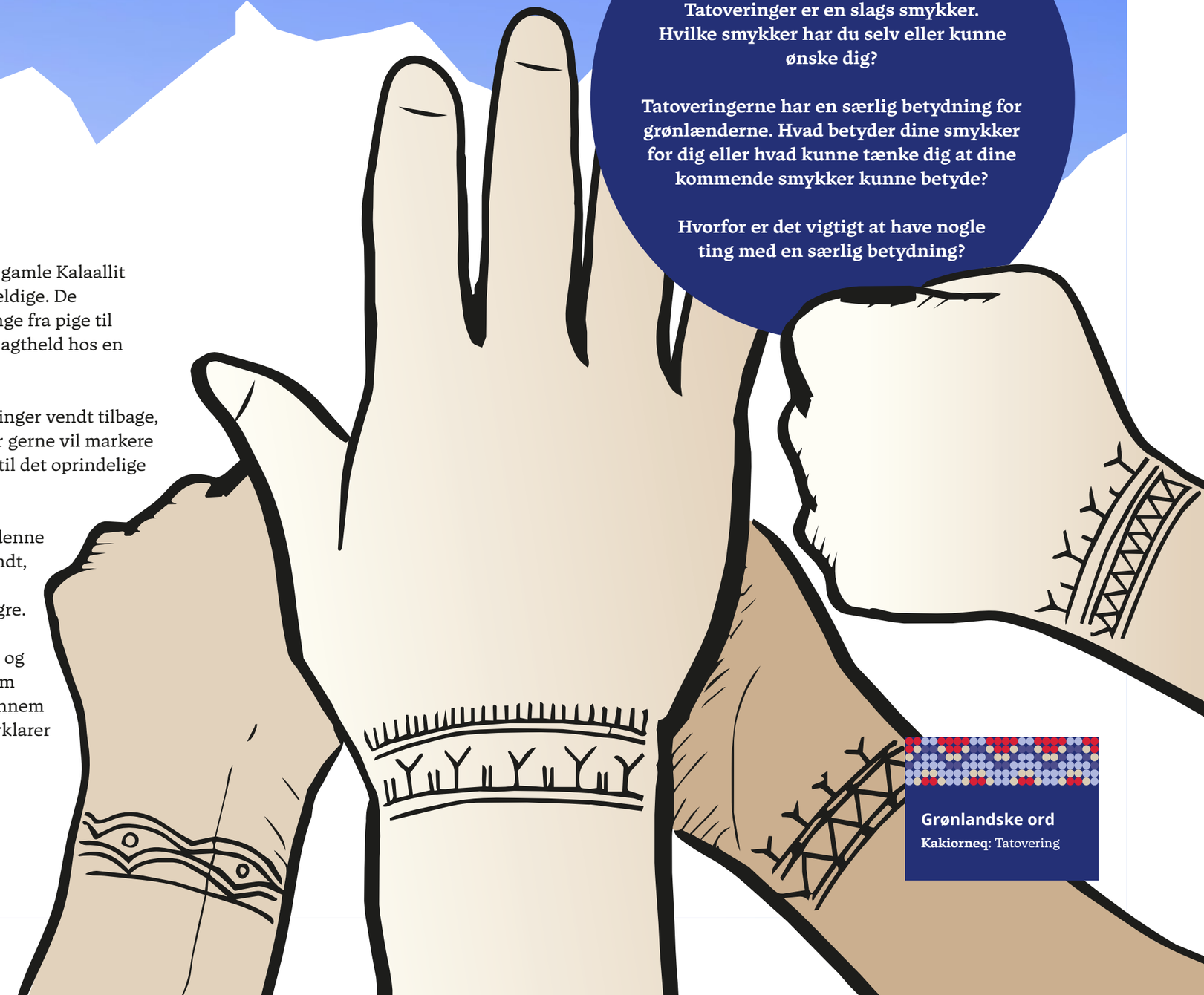
"Jeg er på en åndelig og spirituel rejse gennem mit eget sprog og gennem min egen kultur", forklarer Inge.

Tænk over

Tatoveringer er en slags smykker. Hvilke smykker har du selv eller kunne ønske dig?

Tatoveringerne har en særlig betydning for grønlænderne. Hvad betyder dine smykker for dig eller hvad kunne tænke dig at dine kommende smykker kunne betyde?

Hvorfor er det vigtigt at have nogle ting med en særlig betydning?

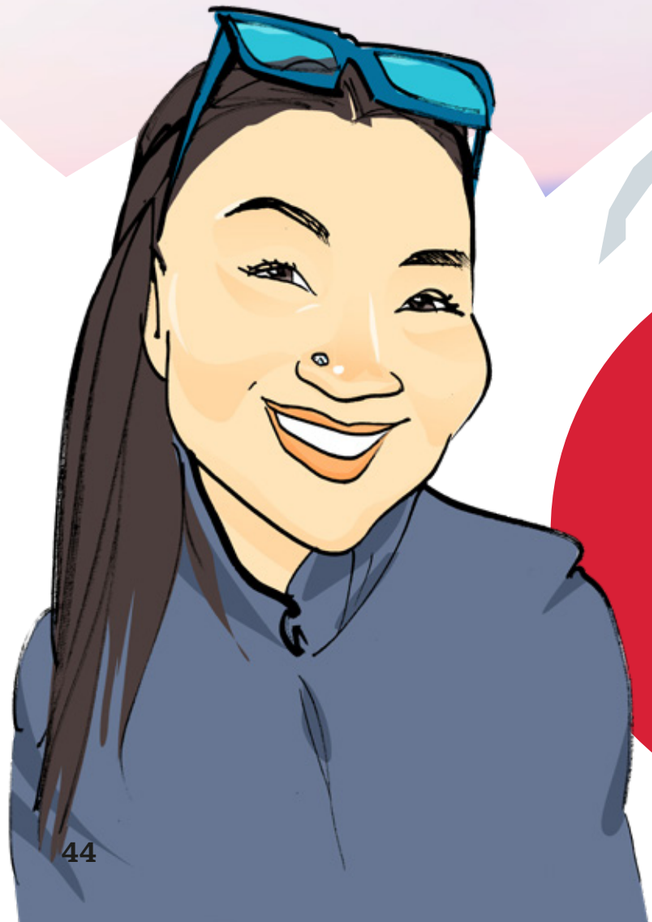
Grønlandske ord

Kakiorneq: Tatovering

KAPITEL 7

Hvalsafari, venner og studier

Aili Thomsen

Jeg forventer det bliver hårdt. Der skal læses meget og skrives store opgaver, men jeg er indstillet og klar til det.

"Jeg ønsker et godt job", siger Aili. Hun er 25 år og født nord for polarcirklen i byen Ilulissat. Aili er netop blevet optaget på Ilisimatusarfik, som er universitet og ligger i Nuuk. Hun skal læse Kultur og Samfundsfag. Aili skal studere sammen med en masse andre kvinder, for 75% af dem der optages på Ilsimatusarfik er i disse år kvinder. Rektoren på universitet er også kvinde. Og det er er universitetets direktør også.

Ordet **Arnaq** betyder kvinde på grønlandsk, og arnaq er et ord der både har en hverdagsbetydning og en kulturel betydning. Arnaq er betegnelsen for en tilbagevendende årlig koncert i Nuuk, hvor kvindelige musikere, lys og lydteknikere overtager scenen og ordet Arnaq går igen i mange grønlandske myter og sagn om stærke kvinder. Aili er en af de mange **arnat** (kvinder), der i disse år tager længerevarende uddannelser i Kalaallit Nunaat.

Aili har prøvet mange forskellige ting, inden hun søgte ind på universitetet. Hun blev færdig med gymnasiet i Nuuk i 2021 og arbejdede først som tjener på forskellige restauranter i sin hjemby Ilulissat. Så tog hun en uddannelse som turistguide, og hun har brugt sommeren på at vise turister rundt ved Isfjorden og gletsjerne i Ilulissat.

Pukkelhvaler

En af de mere spændende oplevelser har været at være guide på hvalsafari. Det har Aili prøvet flere gange i løbet af sommer-sæsonen. Ishavets giganter, som pukkelhvalerne kaldes, kommer nemlig helt tæt på Ilulissat om sommeren, hvor havet er fyldt med krill og krebsdyr, som hvalerne elsker at spise.

Aili peger udover isfjorden i Ilulissat.

Isfjorden i Ilulissat

Isfjorden er 61 km lang og er udløb af en stor gletsjer. Isfjorden er fyldt med små og store flydende isbjerge. I 2004 kom Isfjorden på UNESCO's verdensarvliste, fordi området er helt unikt. Stedet er gengivet i mange fotos og malerier og er en stor turistattraktion.

Pukkelhvaler

Pukkelhvaler kan blive mellem 12 og 15 meter lange og veje mellem 25-30 tons. Den har fået navn efter den karakteristiske pukkel, der sidder foran dens rygfinne. Pukkelhvalen svømmer helt fra Caribien til Kalaallit Nunaat i sommerhalvåret for at lede efter føde. Pukkelhvalerne spiser fisk og småbitte krebsdyr kaldet krill. Pukkelhvalen er en bardehval, og den spiser ved at fylde mundhulen med vand og nærmest si føden ved hjælp af barderne, som er en slags stride hår.

Dansk i skolen

Aili glæder sig nu til at starte på universitetet i Nuuk efter en sommer som guide oppe i barndomsbyen Ilulissat. Aili er stadig tæt knyttet til sin barndomsby, men glæder sig til at komme til Nuuk, hvor hun har boet siden hun var 12 år. I gymnasietiden blev hun en del af en gruppe på 5 nære veninder, som hun stadig ser.

"Vi er stadig rigtig gode venner, og vi kan både tale om hverdagen og også fjolle lidt".

Aili er spændt på, hvordan det vil gå med studierne. "Jeg forventer det bliver hårdt. Der skal læses meget og skrives store opgaver, men jeg er indstillet og klar til det".

Da Aili gik i gymnasiet, var dansk og det danske sprog hendes største udfordring. I de fleste fag bliver der nemlig undervist på dansk, og bøgerne og materialerne er oftest også skrevet på dansk. Men for Aili og for de fleste andre unge grønlændere er dansk ikke deres modersmål. Ailis første sprog er grønlandsk. Dansk er stadig hovedsproget på gymnasiet og på universitetet i Kalaallit Nunaat, men det tager ikke modet fra Aili. Hun håber dog, at nogle af bøgerne på universitetet er på engelsk, for efter jobbet som turistguide er hun blevet bedre til engelsk end dansk.

Aili i Ilulissat

Universitetet

Kalaallit Nunaats universitet hedder Ilisimatusarfik på grønlandsk, som betyder noget i retning af: "Stedet, hvor der indsamles viden". Ilisimatusarfik blev oprettet i 1989, og er landets eneste universitet. Der er ca. 750 studerende. Universitets bygninger skal forestille fjelde.

Ungdoms-uddannelser i Kalaallit Nunaat

Der er et bredt udvalg af ungdomsuddannelser i Kalaallit Nunaat: Erhvervs-grunduddannelser, gymnasier og online-uddannelser. Uddannel-serne ligger for det meste i de større byer, og derfor er der en del unge, som må rejse fra deres hjem-stavn og bosætte sig på elevhjem og kollegier i de byer, hvor de studerer.

Ulo

En ulo er en traditionel inuitisk kvindekniv med et buet blad og et håndtag af træ eller ben på midten. Ulo'en er udover at være kniv også et grønlandsk kvindesymbol, og formen fremstilles også som smykker.

Tænk over

Hvordan vil det være for dig, hvis dit eget sprog ikke var hovedsproget i skolen?

Hvorfor er det mon især piger, der læser videre på universitet – både i Kalaallit Nunaat og i Danmark?

Hvorfor er det vigtigt at arbejde med noget man holder af? Og hvad drømmer du om at lave, når du bliver voksen?

Grønlandske ord

Arnaq: Kvinde
Arnat: Kvinder

Sjælsom fortælling

Et land af is

Siku er det grønlandske navn for is. Det meste af Kalaallit Nunaat er dækket af is hele året. Indlandsisen udgør næsten 80 % af landets areal. Indlandsisen er ca. 1,6 km tyk, hvilket er højere end de højeste huse i verden – skyskraberne. Det tykkeste sted på indlandsisen er 3,4 km. Enkelte steder når indlandsisen helt ud til kysten i aflange former, der kaldes gletsjere. Gletsjernes yderkanter 'brækker' af om foråret og bliver til isfjelde, der driver ud i havet.

Hvis al indlandsisen smeltede, vil verdenshavene stige med ca. 7,4 m. Det betyder, at mange byer tæt ved kysterne vil blive oversvømmet. Klimaforandringerne betyder, at gletsjerne, der ligger ved indlandsisens kanter, er begyndt at smelte mere og hurtigere end tidligere. Det er en af grundene til, at indsatsen for at forbedre klimaet i hele verden er meget vigtig.

Isen har en kolossal betydning for den grønlandske kultur. De hvide felter i det grønlandske flag, der hedder 'Erfalasorput', symboliserer sne og is.

Isen ændrer sig gennem årstiderne, og det betyder noget for fangstdyrenes ruter og levevis. Menneskene i Kalaallit Nunaat har i generationer fulgt dyrenes rytmer for at kunne blive gode jægere. Isen har gjort det muligt at bruge hundeslæder til transport, jagt og isfiskeri de rigtige steder. Is og sne indgår også i næsten alle gamle inuit-fortællinger. Den barske arktiske natur er ifølge inuittro forbundet med stærke åndelige kræfter.

Tænk over

Isen symboliserer stærke åndelige kræfter for grønlændere. Hvad betyder forskellige landskaber og natur for dig?

Hvad forbinder du med forskellige årstider i naturen?

Gletsjerne ved indlandsisen er begyndt at smelte hurtigere end tidligere. Hvor og hvordan oplever du klimaforandringer?

Grønlandske ord

Siku: Is

Vil du vide mere om Kalaallit Nunaat

Qaqortoq er den største by i Sydgrønland. Mange nordboere holdt til i dette område fra ca 985 til midten af 1400-tallet.

Kirken i Hvalsey i Østerbygden.

Kalaallit Nunaat er verdens største ø

Kalaallit Nunaat har et samlet areal på 2.486.000 km², hvoraf ca. 80 % er dækket af indlandsisen. Til sammenligning har Danmark et areal på 42.952 km².

Indbyggertal

Kalaallit Nunaat har 56.542 indbyggere. Det er lidt flere end der bor i Roskilde og lidt færre end i Vejle (tal fra 2025). De fleste mennesker i Kalaallit Nunaat, ca. 50.000, bor i en af de 17 byer, mens omkring 6.500 mennesker bor fordelt på ca. 54 mindre bygder. Der bor mellem 18.000-20.000 grønlændere i Danmark. Det er omtrent en 1/3 af den grønlandske befolkning.

Tidszone

Kalaallit Nunaat ligger i en anden tidszone end Danmark. I lang tid har det været 4 timer mellem Vestgrønland og Danmark. For at mindske forskellen blev uret i marts 2023 som sædvanligt sat frem til sommertiden, men i efteråret 2023 ikke sat tilbage. Siden er forskellen kun 3 timer for hele Kalaallit Nunaat. Når klokken er 12 i Danmark, er den 9 i Qaanaaq, Nuuk, Narsaq eller Tasiilaq. Nu følger man igen sommertiden.

Geografisk beliggenhed

Landet ligger mellem den 59. og 84. breddegrad. Den nordligste bygd (Siorapaluk) er på højde med Svalbard, mens sydspidsen strækker sig længere mod syd end Island. Sisimiut ligger ca. 50 km nord for polarcirklen. Syd for Sisimiut findes der ikke slædehunde, og i Sydgrønland tillader klimaet endog fårehold og landbrug.

Beboere i Kalaallit Nunaat

Kalaallit Nunaat blev bosat fra det nordøstlige Sibirien. De første mennesker kom til landet for ca. 4500 år siden via Canada og Thule-området. Der var flere indvandringsbølger med forskellige inuit-kulturer. Nogle vandrede nord om øen til østkysten, andre sydpå langs vestkysten. Forfædrene til inuit, der i dag bor i Kalaallit Nunaat, anses for at være kommet til landet for ca. 1000 år siden. De tilhørte Thule-kulturen.

Det arktiske folk

Grønlændere udgør en del af det arktiske folk, som er de oprindelige folk i de arktiske egne. Det arktiske folk har levet og overlevet i tusindvis af år i ekstreme kolde egne. De arktiske dele af den beboede verden ligger i Kalaallit Nunaat, i Sápmi (Nordlige egne i Skandinavien, hvor Samerne hører til), i det nordlige Canada, i Alaska og i den nordlige del af Sibirien.

Europæiske bosættere

De første europæiske bosættere i Kalaallit Nunaat var nordboer, fra vikingekulturen. De kom til landet omkring år 800 og forsvandt igen i begyndelsen af 1400-tallet. Man ved den dag i dag ikke, hvad deres skæbne blev. De havde grundlagt to bebyggede områder: Østerbygden – i nutidens Qaqortoq, Narsaq og Nanortalik kommuner – og Vesterbygden – i nutidens Nuuk kommune. Nordboerne havde været i kontakt med Thule-kulturen, og den dag i dag undersøges det fortsat, hvordan der er sket kulturelle udvekslinger.

Navnet 'Grønland'

Kalaallit Nunaat får navnet 'Grønland' omkring år 985 af den norsk-islandske viking Erik den Røde. Han kaldte landet for Grønland for at lokke flere nordboere til at bosætte sig i landet.

Grønland bliver dansk koloni

Kalaallit Nunaat bliver officiel dansk koloni i 1721, da præsten Hans Egede bosatte sig ved Nuuk for at gøre grønlænderne kristne. Kolonitiden ophørte officielt i 1953, hvor landet i stedet blev til et dansk amt.

Inuit

Beboerne i Kalaallit Nunaat kalder sig selv inuit (ental: inuk) eller kalaallit (ental: kalaaleq) og på dansk: grønlændere. Det grønlandske ord for dansker er qallunaaq, der direkte oversat til dansk betyder 'store øjenbryn'.

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Politisk styre

Det politiske styre i Kalaallit Nunaat er parlamentarisk demokrati med selvstyre under det danske kongerige. Selvstyret blev indført i 2009 efter en folkeafstemning. Selvstyret overtog styreformen 'hjemmestyret', som blev indført i 1979. Indførelse af selvstyret betød, at flere lovområder blev taget hjem til Kalaallit Nunaat fra Danmark.

Sprog og dialekter

I Kalaallit Nunaat er der forskellige sprog eller dialekter. Det vestgrønlandske sprog, østgrønlandsk og Inuit sproget fra Qaanaaq. Der er også forskellige dialekter, alt efter, hvor man kommer fra i Kalaallit Nunaat. Der er ord og vendinger, der går igen på tværs af alle de grønlandske sprog og dialekter, så folk fra forskellige egne kan godt forstå og tale sammen.

Nationaldragter

Der findes forskellige traditionelle grønlandske nationaldragter. Den vestgrønlandske nationaldragt, den østgrønlandske national drag og nationaldragten fra Qaanaaq.

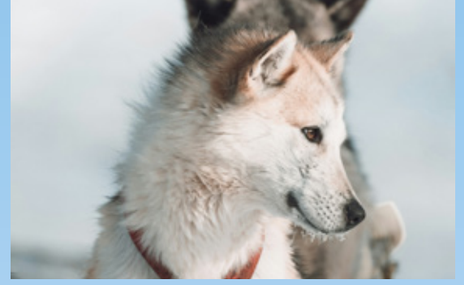
Pige fra østgrønland.

Lyserød tugtupit, sortgylden nuummit, amazonit og rubin.

Kyster overalt i Kalaallit Nunaat byder på fjelde og fjorde.

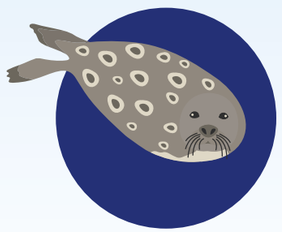
Kajakken er et praktisk fartøj i ishavet.

By er 'stedet med huse'.

Boligblokke i Nuuk.

Sten, ædelsten og metaller

De ældste sten i Kalaallit Nunaat ligger i fjeldene ved fjordene i Nuuk. De er ca 3, 8 milliarder år og hører blandt jordens ældste bjergarter. Blandt de grønlandske stenarter findes også kendte ædelsten som rubiner og safir. Derudover kommer de helt særlige grønlandske smykkesten som den lyserøde tugtupit, den sortgyldne nuummit og den grønne grønlandit. Der findes også betydelige forekomster af metaller i Kalaallit Nunaat, som er blevet en værdifuld ressource, der dog er vanskelig at udvinde fra de svært tilgængelige fjeldområder. Det er blandt andet metaller som guld, platinmetaller, basismetaller som zink, bly, kobber og nikkel og uran. Metallerne er grunden til at andre nationer viser interesse for den grønlandske undergrund.

By er 'stedet med huse'

En by hedder på grønlandsk *illoqarfik*, der betyder 'stedet med huse'. Ordet for by er sammensat af *illut* (huse), *-qar* (har) og *-fik* (sted). En by er altså et sted, hvor der er mange huse. Nuna i ordet nunaqarfik betyder både land og hjemsted. Det er i øvrigt også en del af det grønlandske navn på Grønland, menneskenes land: *Kalaallit Nunaat*.

Byer i Kalaallit Nunaat

Nuuk, der er hovedstaden er den største by i landet. Her bor der ca. 19.000 mennesker. Den næststørste by er Sisimiut, der har ca. 5.600 indbyggere. I de mindste bygder bor der under 20 mennesker. Befolkningen i bygderne er langt mere selvforsynende end i byerne. De lever af traditionel fiskeri og fangst, og i Sydgrønland også af fårehold og landbrug. Der findes ingen hovedveje mellem byerne. Alt transport foregår derfor med skib, fly eller helikopter.

Grønlandske bynavne

Grønlandske bynavne siger ofte noget om stedet ved at beskrive natur, dyr eller levevilkår. De kan ikke altid oversættes helt direkte til dansk, men der er altid en mening med navnet.

Aasiaat – *"Edderkopper"*
Ilulissat – *"Isbjerge"*
Ittoqqortoormiit – *"Dem, der bor ved de store huse"*
Ivittuut – *"Græsstedet" eller "Sted med græs"*
Kangaatsiaq – *"Den lille fjord"*
Nanortalik – *"Stedet med isbjørne"*
Narsaq – *"Slette"* eller *"fladt land"*
Nuuk – *"Næs" eller "Forbjerg"*
Sisimiut – *"Dem, der bor ved rævehulerne"*
Qaanaaq – *"Det fremspringende sted"*
Qasigiannguit – *"De små plettede sæler"*
Qaqortoq – *"Den hvide"*
Upernavik – *"Forårsstedet"*

Slædehunde

De grønlandske slædehunde spiller en vigtig rolle i den grønlandske kultur. Hundeslæden gav Thule-kulturen en teknologisk fordel for andre inuit-kulturer, der allerede var i landet. Hundeslæden blev brugt til jagt og transport. I dag findes slædehunde i Østgrønland og i den nordvestlige del ned til Sisimiut, der ligger ved polarcirklen. Slædehunde bruges i dag mest til ture i den sneklædte natur. Om sommeren er hundene tøjret til sten og lignende eller de sættes ud på små øer. I slædehundeområder må der ikke holdes tamhunde, da man ønsker at bevare den halvvilde og meget stærke slædehund. Det betyder også, at slædehunde først og fremmest er et nyttedyr og ikke et kæledyr. Syd for polarcirklen er der efterhånden mange tamhunde, men ingen slædehunde.

Tupilak

Tupilak er et mytisk og kendt væsen i inuitkulturen. Et slags ulykkesdyr der ifølge de gamle grønlandske sagn kunne hævne og skade et andet menneske. I nogle fortællinger er tupilakken sammensat af forskellige dyr og menneskedele. Tupilakken tillagdes på den vis evner fra både dyr og mennesker. Tupilakken blev opfattet som en farlig og uhyggelig figur, der levede sit eget liv, og som ikke fuldt ud kunne kontrolleres. Den kunne ifølge myterne også vende sig mod sin egen skaber. I dag møder man tupilakker som populær kunsthåndværk ofte udført i narhvalstand, rensdyrtak eller i fedtsten.

Ravnen blandt vikinger og inuit

Der er især ét dyr, der går igen i vikingerne tro og inuittro. Det er ravnen. En sort fugl der bliver betragtet som klog og overlevelses-dygtig. I vikingernes tro, der kaldes for Asatroen, findes beretninger om guden Odins to ravne Hugin og Munin, der hver dag flyver ud i verden og indsamler info og viden. I inuittroen findes et sagn om, hvordan ravnen og islommen (en anden grønlandsk fugl) oprindelige var hvide, men kom til at male hinanden sorte. I dag findes et grønlandsk ordsprog, der lyder 'Når ravnene bliver hvide' som bruges om noget, der aldrig kommer til at ske. Ravnen findes overalt i Kalaallit Nunaat i såvel fjelde som byer og portrætteres ofte i kunstbilleder. Ravnen spiser ådsler (døde dyr), affald, æg og smådyr, og dens karakteristiske 'krank', 'krank' lyde er velkendte i alle byer i Kalaallit Nunaat.

I den grønlandske mytologi siges det, at nordlyset er afdøde sjæle der spiller bold.

Nordlys

Nordlys er et særligt fænomen på himlen i de arktiske egne. I mørke viser nordlys sig som et svajende lys, der bøjer sig som foldede eller rullede bånd hen over himlen. Farven er ofte grøn men kan også have gnister af rosa, lille, sølv og blå. Nordlys er en strøm af elektrisk ladede partikler fra solen. Når partiklerne når jordens magnetfelt ledes de straks mod polerne. Nordlys har til alle tider imponeret mennesker. I den grønlandske mytologi siges det, at nordlyset er afdøde sjæle der spiller bold.

Odin's to ravne Hugin og Munin er gengivet i utallige tegninger og skitser.

Kalaallit Nunaat – Menneskenes land
Portrætter af grønlandske unge og sjælsomme fortællinger

Undervisningsmateriale til 5.-7. klasse

Inge Olsvig Brandt, Helle Rabøl Hansen,
Jens Larsen og Eva Ritter

Støttet af Børne- og Undervisningsministeriet

1. udgave, 2026 © 2026

Redaktør
Peter Christensen

Gra isk tilrettelæggelse og omslag
Peter Waldorph

Foto
Unsplash, Shutterstock, Eva Ritter, Helle Rabøl Hansen
Martin Lehman/ Ritzau/Scanpix (Maskedans s. 13)
Ritzau/Scanpix/Alamy (Trommedans s. 13)
Susanne Mertz/BAM, Ritzau/Scanpix (Sumé s. 19)
Frederiksborg • Nationalhistorisk Museum (Hans Egede s. 51)

Illustrationer
Portrættegninger: Bob Katzenelson
Myten om den forældreløse Kaassassuk: Christian Rex
Sjælsomme fortællinger og diverse vignetter: Peter Waldorph

Materialet er gratis at kopiere og bruge i undervisnings-sammenhæng – videreformidling mod betaling er ikke tilladt. Indlægning af dette materiale eller dele deraf i chatbots eller andre former for AI-teknologi er ikke tilladt.

www.arcticphilosophy.com

Det bedste ved at bo i Kalaallit Nunaat er, at vi lever tæt på hinanden, tæt på havet og tæt på naturen.

Lina Hoffmeyer

Kalaallit Nunaat

– Menneskenes land

Portrætter af grønlandske unge
og sjælsomme fortællinger

I bogen møder du Ivalu Hansen, der er 24 år og både kok, bokser og soldat. Alexander Heilmann, som er 15 år og vild med at spille fodbold. Tupaarna Egede og Emmy Rasmussen på 14 år, der finder styrken i dansen. Lina Hoffmeyer og Sara Kuitse Andersen på 15 år, som taler om venskab og drømme for fremtiden. Fiskeren og rapperen Jens Kleist, der skriver tekster om unge og livet i Kalaallit Nunaat. Aili Thomsen, der har været turistguide i Isfjorden, hvor der er pukkelhvaler, og nu er i gang med en uddannelse.

Du skal også læse 'sjælsomme fortællinger', der er små særlige historier om Kalaallit Nunaat. For eksempel, hvorfor isbjørne i virkeligheden er sorte, hvorfor man siger tillykke til en begravelse, hvad de grønlandske tatoveringer betyder, hvorfor kajakken er vigtig og om historier, der næsten lyder som eventyr, men som måske … bare måske … er virkelige.